

De werking van het *bottom-up* HERMREG-model

Een beschrijving aan de hand van varianten

Januari 2022

Didier Baudewyns, dib@plan.be
Vanessa Lutgen, vl@plan.be

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut die beleidsrelevante studies en vooruitzichten maakt over economische, socio-economische en milieuvraagstukken. Daarnaast bestudeert het de integratie van die vraagstukken in een context van duurzame ontwikkeling. Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

De werkzaamheden van het FPB worden steeds gekenmerkt door een onafhankelijke benadering, transparantie en aandacht voor het algemeen welzijn. De kwaliteit van de gegevens, een wetenschappelijke methodologie en de empirische geldigheid van de analyses staan daarbij centraal. Tot slot zorgt het FPB voor een ruime verspreiding van de resultaten van zijn werkzaamheden en draagt zo bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau is EMAS en Ecodynamische Onderneming (drie sterren) gecertificeerd voor zijn milieubeheer.

<https://www.plan.be>

e-mail: contact@plan.be

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Saskia Weemaes

Wettelijk Depot: D/2022/7433/6

Federaal Planbureau

Belliardstraat 14-18, 1040 Brussel

tel.: +32-2-5077311

e-mail: contact@plan.be

<https://www.plan.be>

De werking van het *bottom-up* HERMREG-model

Een beschrijving aan de hand van varianten

Januari 2022

Didier Baudewyns, dib@plan.be en Vanessa Lutgen, vl@plan.be

Abstract – De werking van het multiregionaal *bottom-up* HERMREG-model wordt geïllustreerd aan de hand van vijf (regionale of federale) economische beleidsvarianten en een schok op de mondiale vraag.

Jel Classification – E17, R15

Keywords – HERMREG, multiregionaal model, variantanalyse

Inhoudstafel

Synthese	1
1. Inleiding en hypothesen.....	4
2. Kenmerken van het <i>bottom-up</i> model en regionale economische structuur: gevolgen voor de varianten	7
2.1. Kenmerken van het model	7
2.1.1. Gemeenschappelijke kenmerken met HERMES	7
2.1.2. Specifieke kenmerken van het multiregionaal model	7
2.2. Regionale economische structuur	8
3. Regionale beleidsvarianten.....	10
3.1. Verhoging van de regionale overheidsinvesteringen	10
3.1.1. Modaliteiten en mechanismen	10
3.1.2. Resultaten	11
3.2. Een verlaging van de gewestelijke opcentiemen op de personenbelasting	15
3.2.1. Modaliteiten en mechanismen	15
3.2.2. Resultaten	16
3.3. Een verhoging van de kinderbijslag	20
3.3.1. Modaliteiten en mechanismen	20
3.3.2. Resultaten	21
3.4. Een verhoging van de regionale loonsubsidies	22
3.4.1. Modaliteiten en mechanismen	22
3.4.2. Resultaten	23
4. Federale beleidsvariant en stijging van de wereldvraag.....	26
4.1. Een verlaging van de werknemersbijdragen	26
4.1.1. Modaliteiten en mechanismen	26
4.1.2. Resultaten	26
4.2. Stijging van de mondiale vraag	28
4.2.1. Modaliteiten en mechanismen	28
4.2.2. Resultaten	28
5. Bibliografie	31
6. Bijlage 1.....	32

Lijst van tabellen

Tabel 1	Overzicht van de nationale middellangetermijnresultaten van de multiregionale economische beleidsvarianten	2
Tabel 2	Interregionale/nationale vergelijking van budgettaire multiplicatoren op middellange termijn (jaar t+4)	3
Tabel 3	Bestedingsoptiek van het nominale bbp - Jaar 2015	9
Tabel 4	Verhoging van de overheidsinvesteringen - Multiregionale variant: belangrijkste macro-economische resultaten	12
Tabel 5	Verhoging van de overheidsinvesteringen - Multiregionale variant: vorderingensaldi	13
Tabel 6	Verhoging van de overheidsinvesteringen - Monoregionale varianten: samenvatting van de belangrijkste resultaten	14
Tabel 7	Verlaging van de personenbelasting - Multiregionale variant: belangrijkste macro-economische resultaten	17
Tabel 8	Verlaging van de personenbelasting - Multiregionale variant: vorderingensaldi	18
Tabel 9	Verlaging van de personenbelasting - Monoregionale varianten: samenvatting van de belangrijkste resultaten	19
Tabel 10	Verhoging van de kinderbijslag - Multiregionale variant: vorderingensaldi	21
Tabel 11	Verhoging van de loonsubsidies - Brusselse en Waalse varianten: vorderingensaldi	24
Tabel 12	Verhoging van de loonsubsidies - Vlaamse variant: vorderingensaldi	25
Tabel 13	Verlaging van de werknemersbijdragen - Multiregionale variant: belangrijkste macro-economische resultaten	27
Tabel 14	Verlaging van de werknemersbijdragen - Multiregionale variant: vorderingensaldi	28
Tabel 15	Verhoging van de mondiale vraag - Multiregionale variant: belangrijkste macro-economische resultaten	29
Tabel 16	Verhoging van de overheidsinvesteringen - Brusselse variant: voornaamste macro-economische resultaten	32
Tabel 17	Verhoging van de overheidsinvesteringen - Vlaamse variant: voornaamste macro-economische resultaten	33
Tabel 18	Verhoging van de overheidsinvesteringen - Waalse variant: belangrijkste macro-economische resultaten	34
Tabel 19	Verlaging van de personenbelasting - Brusselse variant: belangrijkste macro-economische resultaten	35
Tabel 20	Verlaging van de personenbelasting - Vlaamse variant: belangrijkste macro-economische resultaten	36
Tabel 21	Verlaging van de personenbelasting - Waalse variant: belangrijkste macro-economische resultaten	37
Tabel 22	Verhoging van de kinderbijslag - Multiregionale variant: belangrijkste macro-economische resultaten	38

Tabel 23	Verhoging van de kinderbijslag - Brusselse variant: belangrijkste macro-economische resultaten	39
Tabel 24	Verhoging van de kinderbijslag - Vlaamse variant: belangrijkste macro-economische resultaten	40
Tabel 25	Verhoging van de kinderbijslag - Waalse variant: belangrijkste macro-economische resultaten	41
Tabel 26	Verhoging van de loonsubsidies - Brusselse variant: belangrijkste macro-economische resultaten	42
Tabel 27	Verhoging van de loonsubsidies - Vlaamse variant: belangrijkste macro-economische resultaten	43
Tabel 28	Verhoging van de loonsubsidies - Waalse variant: belangrijkste macro-economische resultaten	44

Synthese

Deze Working Paper beschrijft de werking van het multiregionaal *bottom-up* HERMREG-model aan de hand van vijf economische beleidsvarianten en een externe schok voor België. Het is niet de bedoeling concrete maatregelen te evalueren die door de regeringen (regionaal of federaal) zijn aangekondigd, noch aanbevelingen te formuleren voor het economisch beleid, maar wel de eigenschappen van het model en de gevoeligheid van de belangrijkste gewestelijke macro-economische aggregaten (particuliere en overheidsconsumptie, investeringen, bbp, werkgelegenheid, ...) voor de verschillende gesimuleerde schokken te illustreren.

De gesimuleerde maatregelen verhogen de overheidsuitgaven of verminderen de overheidsontvangsten over een periode van vijf jaar, ten opzichte van het referentiescenario. Er wordt verondersteld dat deze maatregelen volledig worden gefinancierd door een toename van de overheidsschuld, wat het mogelijk maakt de budgettaire terugverdieneffecten voor de federale overheid en de gewesten te ramen.

Eerst worden vier regionale maatregelen geanalyseerd:

1. Een verhoging van de overheidsinvesteringen;
2. Een verlaging van de regionale opcentiemen op de personenbelasting;
3. Een verhoging van de kinderbijslag;
4. Een verhoging van de loonsubsidies in de marktbedrijfstakingen.

Vervolgens worden ook een federale maatregel en een internationale schok geanalyseerd:

5. Een verlaging van de werknemersbijdragen;
6. Een toename van de internationale vraag gericht aan elk van de regionale economieën.

Het is belangrijk op te merken dat wordt verondersteld dat de verschillende gesimuleerde maatregelen geen impact hebben op de bruto-uurlonen vóór indexering. Dit verandert de dynamiek van de nominale lonen en prijzen in vergelijking met een versie van het model met endogene loonvorming, en beïnvloedt bijgevolg de resultaten inzake economische activiteit en werkgelegenheid.

Om de vergelijking van de resultaten te vergemakkelijken, bedraagt de ex ante schok in de eerste vijf varianten jaarlijks 0,5 % van het nominaal Belgisch bruto binnenlands product (bbp) in de basissimulatie. Het op nationaal niveau geïnjecteerde bedrag wordt verdeeld over de gewesten volgens een verdeelsleutel die het mogelijk maakt schokken van vergelijkbare omvang tussen de gewesten te verkrijgen.

Voor de beleidsmaatregelen 1 tot 4 werden twee soorten varianten gerealiseerd:

- Een simulatie van dezelfde maatregel in de drie gewesten tegelijk (multiregionale variant);
- Drie simulaties waarbij de maatregel in elk van de gewesten afzonderlijk wordt toegepast ('mono-regionale' varianten).

Tabel 1 geeft een overzicht van de resultaten op middellange termijn (jaar t+4) van de multiregionale economische beleidsvarianten¹ aan de hand van drie indicatoren: de nationale budgettaire² multiplier (bbp), de nationale jobcreatie (in % ten opzichte van jaar t+4 in de referentiesimulatie) en het terugverdieneffect³ voor de gezamenlijke Belgische overheid. Het terugverdieneffect op de financiën van de gewesten is in de gesimuleerde varianten immers zeer beperkt. Vrijwel alle budgettaire terugverdieneffecten van de maatregelen worden geboekt op de rekeningen van de federale overheid en de sociale zekerheid, dankzij de bijkomende fiscale en parafiscale ontvangsten die door de toename van de activiteit worden gegenereerd.

Tabel 1 Overzicht van de nationale middellangetermijnresultaten van de multiregionale economische beleidsvarianten

	Budgettaire multiplier	Jobcreatie (%)	Terugverdieneffect (%)
Verhoging van de overheidsinvesteringen	0,86	0,18	34
Verlaging van de personenbelasting	0,35	0,11	8
Verhoging van de loonsubsidies	0,30	0,65	55
Verlaging van de werknemersbijdragen	0,22	0,07	43

Het is niet verwonderlijk dat, voor een kleine open economie als België, alle multiplicatoren op middellange termijn lager zijn dan 1 als gevolg van invoerlekken. De hoogste budgettaire multiplier wordt verkregen in de variant regionale overheidsinvesteringen (0,86), aangezien dit een component van het bbp is. Daarentegen lijken de verhoging van de loonsubsidies (vooral gericht op de jobcreatie) en de maatregel ter verlaging van de werknemersbijdragen het minst gunstig te zijn, althans in termen van het bbp. De multiplier van de verlaging van de personenbelasting is hoger dan die van de verlaging van de werknemersbijdragen, omdat bij laatstgenoemde maatregel een deel van de toename van het beschikbare inkomen terugvloeit naar de staat in de vorm van directe belastingen.

De regionale maatregel ter verlaging van de arbeidskosten, die tot doel heeft jobs te creëren, levert de meeste arbeidsplaatsen op (0,65 %), terwijl de verlaging van de werknemersbijdragen de minste arbeidsplaatsen creëert (0,07 %).

Voor de gezamenlijke Belgische overheid wordt het hoogste terugverdieneffect verkregen in de multiregionale variant van de arbeidskostenvermindering door de combinatie van de stijging van de fiscale en parafiscale ontvangsten – als gevolg van de toename van de activiteit – en de aanzienlijke daling van de uitgaven voor sociale uitkeringen (daling van de werkloosheid, beperktere indexering als gevolg van de daling van de prijzen in vergelijking met de basissimulatie).

Bovendien laten de uitgevoerde varianten toe de macro-economische interdependenties tussen de gewesten te belichten. Om dit te illustreren, kunnen voor elke regionale maatregel de budgettaire multiplicatoren van de drie 'geïsoleerde' monoregionale varianten worden vergeleken met die van de 'gelijktijdige' multiregionale variant (tabel 2).

¹ De verhoging van de kinderbijslag wordt hier buiten beschouwing gelaten omdat de transmissiekanalen van deze regionale beleidsmaatregel binnen het model – en dus de resultaten – vergelijkbaar zijn met die van de variant personenbelasting.

² d.w.z. de impact van de verandering in de overheidsuitgaven (ex ante) op het bbp (ex post).

³ Het terugverdieneffect van een gesimuleerde maatregel wordt gedefinieerd als het verschil tussen de ex post impact op het vorderingensaldo en de ex ante impact, uitgedrukt in procent van de ex ante kosten.

Tabel 2 Interregionale/nationale vergelijking van budgettaire multiplicatoren op middellange termijn (jaar t+4)

<i>Variant:</i>	Brussel <i>Brussel</i>	Vlaanderen <i>Vlaanderen</i>	Wallonië <i>Wallonië</i>	België <i>multiregionaal</i>
Verhoging van de overheidsinvesteringen	0,42	0,67	0,61	0,86
Verlaging van de personenbelasting	0,19	0,23	0,31	0,35
Verhoging van de loonsubsidies	0,09	0,21	0,22	0,30

Ongeacht de beschouwde regionale maatregel levert eenzelfde schok in % van het regionale of nationale bbp logischerwijze een hogere multiplier op in de multiregionale variant dan in de monoregionale varianten. In de multiregionale variant profiteert elk gewest immers ook van de stijging van de externe vraag afkomstig van de andere twee gewesten.

Zo is voor Vlaanderen en Wallonië de multiplier van de multiregionale variant 1,1 tot 1,5 maal hoger dan die van de monoregionale variant. In Brussel varieert de factor van toename van de budgettaire multiplier in de multiregionale variant (ten opzichte van de geïsoleerde Brusselse variant) van 1,8 tot 3,2, waarbij het maximum wordt bereikt bij de verhoging van de loonsubsidies. Dit resultaat is toe te schrijven aan het grote gewicht van de interregionale uitvoer in het bbp van Brussel in vergelijking met de andere twee gewesten.

1. Inleiding en hypothesen

In deze Working Paper wordt de werking van het *bottom-up* HERMREG-model geïllustreerd aan de hand van vijf economische beleidsvarianten en een externe schok voor België. Het is niet de bedoeling concrete maatregelen te evalueren die door de regeringen (regionaal of federaal) zijn aangekondigd, noch aanbevelingen te formuleren voor het economisch beleid, maar wel de eigenschappen van het model en de gevoeligheid van de belangrijkste gewestelijke macro-economische aggregaten (particuliere en overheidsconsumptie, investeringen, bbp, werkgelegenheid, ...) voor de verschillende gesimuleerde schokken te illustreren.

De belangrijkste blokken van dit macro-economische middellangetermijnmodel, dat enkel voor variantanalyse wordt gebruikt, worden beschreven in Baudewyns en Lutgen (2022). De regionale middellangetermijnvoorzichten worden daarentegen opgesteld met behulp van de *top-down*-versie van HERMREG.⁴

De gesimuleerde maatregelen verhogen de overheidsuitgaven of verminderen de overheidsontvangsten over een periode van vijf jaar, ten opzichte van het referentiescenario. Er wordt verondersteld dat deze maatregelen volledig worden gefinancierd door een toename van de overheidsschuld, wat het mogelijk maakt de budgettaire terugverdieneffecten voor de federale overheid en de gewesten te ramen. In deze Working Paper worden vier regionale maatregelen geanalyseerd:

1. Een verhoging van de overheidsinvesteringen;
2. Een verlaging van de regionale opcentiemen op de personenbelasting;
3. Een verhoging van de kinderbijslag;
4. Een verhoging van de regionale loonsubsidies.

Ook een federale maatregel en een externe schok (voor België) worden geanalyseerd:

5. Een verlaging van de werknemersbijdragen;
6. Een toename van de internationale vraag gericht aan elk van de regionale economieën.

Om de vergelijking van de resultaten te vergemakkelijken, bedraagt de *ex ante* schok in de eerste vijf varianten, voor elke economische beleidsmaatregel, jaarlijks 0,5 % van het nominaal Belgische bruto binnenlands product (bbp) in de basissimulatie. In de huidige modelversie vertegenwoordigt dat ongeveer 2,3 miljard euro op korte termijn (jaar t) en ongeveer 2,7 miljard op middellange termijn (jaar t+4). Dit bedrag wordt verdeeld over de gewesten volgens een verdeelsleutel die aan de schok is aangepast (zie verder). Deze methode maakt het mogelijk budgettaire multiplicatoren te berekenen⁵ die kunnen worden vergeleken met de multiplicatoren die met andere modellen van hetzelfde type worden

⁴ Zie FPB - BISA - IWEPS - Statistiek Vlaanderen (2021) voor de in juli 2021 gepubliceerde regionale economische vooruitzichten. Zie ook de beschrijving van het HERMREG-project in Baudewyns en Lutgen (2022), hoofdstuk 1.

⁵ De budgettaire multiplicator meet de impact van een verandering in de overheidsuitgaven op de economische activiteit. Een geraamde multiplicator van 0,5 betekent bijvoorbeeld dat een stijging van de overheidsuitgaven met 1 euro leidt tot een stijging van het bbp met 50 eurocent.

verkregen, in de eerste plaats het nationale HERMES-model⁶ (waarop de structuur van het *bottom-up* HERMREG-model sterk is geïnspireerd).

In de varianten 1 en 4 is de ex ante schok voor elk gewest gelijk aan 0,5 % van het regionaal bbp, of op korte termijn ongeveer 430 miljoen euro in het Brussels Gewest, 1,37 miljard euro in Vlaanderen en 540 miljoen euro in Wallonië.⁷

In de variant 2 wordt de schok van 0,5 % van het Belgische bbp niet verdeeld in verhouding tot het aandeel van elk gewest in het Belgische bbp, maar volgens hun aandeel in de personenbelasting. In variant 3 wordt het gemiddelde aandeel (over de recente periode) van de in elke regio betaalde kinderbijslag gebruikt als verdeelsleutel voor de schok. Deze keuze werd ingegeven door het streven naar schokken van vergelijkbare omvang tussen de gewesten.⁸

De schok van de mondiale vraag (variant 6) bestaat uit een stijging, over de gehele periode, met 1 % van de indicator van de potentiële internationale uitvoermarkten van elk gewest.

Om de resultaten van de varianten beter te begrijpen, worden in hoofdstuk 2 een aantal kenmerken van de economische structuur van de gewesten toegelicht. Hoofdstuk 3 is gewijd aan de simulaties van de regionale maatregelen (varianten 1 tot en met 4). Voor elke maatregel werden twee soorten variantoefeningen gerealiseerd:

- Een simulatie van dezelfde maatregel in de drie gewesten tegelijk, die we de ‘multiregionale’ variant noemen;
- Drie simulaties waarbij de maatregel in elk van de gewesten afzonderlijk wordt toegepast. Die noemen we de ‘monoregionale’ varianten.

Ten slotte worden in hoofdstuk 4 de resultaten gepresenteerd van de federale en de internationale schokken (varianten 5 en 6).

Elke monoregionale variant maakt het mogelijk de eigenschappen van het model te testen voor het deel dat betrekking heeft op het gewest in kwestie en de resultaten te vergelijken met die waarbij dezelfde maatregel in elk van de twee andere gewesten apart wordt gesimuleerd. Het laat toe om punten van convergentie of, integendeel, regionale asymmetrieën in het relatieve belang van de verschillende transmissiekanalen van maatregelen aan het licht te brengen.

We veronderstellen dat de maatregelen geen impact hebben op de nominale rentevoeten. In het referentiescenario nemen deze geleidelijk toe, waardoor de budgettaire terugverdieneffecten op middellange termijn als gevolg van de stijging van de rentelasten enigszins worden afgezwakt.

⁶ Zie Bassilière *et al.* (2013) voor een volledige beschrijving van het HERMES-model en Bassilière *et al.* (2018) voor een illustratie van de werking ervan aan de hand van varianten.

⁷ Op middellange termijn (t+4) vertegenwoordigen de respectieve bedragen ongeveer 490 miljoen euro voor Brussel, 1,6 miljard euro voor Vlaanderen en 620 miljoen euro voor Wallonië.

⁸ Als we in de variant ‘personenbelasting’ de bbp-sleutel voor de gesimuleerde schok hadden gekozen, zou deze in het Brussels Gewest onevenredig groot zijn geweest in vergelijking met de andere twee gewesten, aangezien de personenbelasting in dit gewest dan met ongeveer 10 % zou gedaald zijn, tegenover slechts 3 à 4 % in Vlaanderen en Wallonië. In de gesimuleerde variant bedraagt de macro-economische schok op korte termijn voor elk gewest ongeveer 4,5 % van de door de ingezetenen betaalde personenbelasting.

Wat de loonvorming betreft, wordt verondersteld dat de verschillende gesimuleerde maatregelen geen impact hebben op de bruto-uurlonen vóór indexering. Dit verandert de dynamiek van de nominale lonen en prijzen in vergelijking met een versie van het model met endogene loonvorming, en beïnvloedt bijgevolg de resultaten inzake economische activiteit en werkgelegenheid.

2. Kenmerken van het *bottom-up* model en regionale economische structuur: gevolgen voor de varianten

In paragraaf 2.1 van dit hoofdstuk worden de belangrijkste structurele kenmerken van het *bottom-up* HERMREG-model samengevat. Sommige daarvan zijn gemeenschappelijk met het nationale HERMES-model. De belangrijkste blokken van vergelijkingen worden gepresenteerd in Baudewyns en Lutgen (2022).

Vervolgens wordt in paragraaf 2.2 de macro-economische structuur van de drie gewesten vergeleken. Beide paragrafen kunnen de interpretatie van de variantresultaten in de volgende hoofdstukken vergemakkelijken.

2.1. Kenmerken van het model

2.1.1. Gemeenschappelijke kenmerken met HERMES

Het *bottom-up* HERMREG-model heeft de meeste basiseigenschappen van grote structurele macro-economische modellen zoals HERMES. De economische activiteit wordt hoofdzakelijk bepaald door de vraag en de productie past zich daaraan aan. De technologische vooruitgang wordt verondersteld exogeen te zijn: overheidsmaatregelen hebben geen invloed op de totale factorproductiviteit. Zulke aanbodeffecten kunnen zich in realiteit op korte-middellange termijn voordoen en worden belangrijker naarmate de beschouwde horizon langer is.

Het arbeidsaanbod is eveneens exogeen en reageert bijgevolg niet op bijvoorbeeld activeringsmaatregelen. Er wordt tevens verondersteld dat aan elke toename van de vraag naar arbeid kan worden voldaan door het bestaande aanbod: elke toename van de werkgelegenheid in de varianten zal bijgevolg leiden tot een even grote daling van het aantal werklozen.

Gelet op de grote lineariteit van de reacties in het model, zullen de resultaten van de varianten vrijwel proportioneel wijzigen indien een maatregel groter of kleiner is dan 0,5 % van het bbp. De lezer kan zich aldus een idee vormen van de grootteorde van het modelresultaat in een scenario waarin verschillende van de hier gepresenteerde maatregelen worden gecombineerd: bijvoorbeeld een verhoging van de overheidsinvesteringen die gepaard gaat (en dus gefinancierd wordt) met een verhoging van de personenbelasting.

2.1.2. Specifieke kenmerken van het multiregionaal model

Het voornaamste structurele verschil met HERMES is dat het multiregionale model vergelijkingen bevat die twee soorten interregionale stromen modelleren: het woon-werkverkeer (van personen) en een blok interregionale handel (van goederen en diensten), afgeleid van de interregionale input-outputtabel 2015 die op het FPB werd opgesteld (zie Avonds *et al.*, 2021).

De modellering voor het woon-werkverkeer veronderstelt dat elke verandering in de binnenlandse werkgelegenheid in de varianten gepaard gaat met een proportionele verandering in de twee pendelstromen naar dat gewest.

Bovendien blijkt uit de regionale economische literatuur⁹ dat elke budgettaire multiplicator die uit een interregionaal macro-economisch model is afgeleid (minstens iets) hoger is dan de multiplicator die zou worden verkregen met behulp van een 'monoregionaal' model waarin de evolutie van de externe vraag, met inbegrip van die van de andere gewesten van het land¹⁰, exogeen zou zijn. Dat is uiteraard te wijten aan de onderlinge afhankelijkheid inzake productie van de verschillende gewesten die in een multiregionaal model aanwezig is.

Een opwaartse schok op de Waalse particuliere consumptievraag zal dus niet alleen een toename van de Waalse binnenlandse productie teweegbrengen, maar ook een toename van de uitvoer van Vlaamse en Brusselse ondernemingen naar Wallonië. Om aan deze bijkomende uitvoervraag te voldoen, zullen die ondernemingen aan hun leveranciers (ook die in Wallonië) bijkomende leveringen vragen van intermediaire goederen of diensten voor hun productieproces. Deze 'input-output'-relaties zullen dus een tweede productieronde teweegbrengen voor de Waalse ondernemingen (feedbackeffect); deze zullen op hun beurt nieuwe bestellingen van intermediaire goederen plaatsen bij hun eigen leveranciers, waarvan sommige in de twee andere gewesten van het land gevestigd zijn, ... enzovoort (interregionaal multiplicatoreffect).

Tot slot moet ook worden vermeld dat in deze versie van het *bottom-up* model de binnenlandse markt-aandelen van elke regionale bedrijfstak vast zijn en zijn overgenomen uit de interregionale input-outputtabel van 2015 (FPB, 2021). Met andere woorden, een daling van de productieprijzen van een bedrijfstak in een bepaald gewest zal, ceteris paribus, niet leiden tot een wijziging van zijn binnenlands markt-aandeel, d.w.z. zijn aandeel ten opzichte van de andere twee gewesten, in de leveringen aan de nationale binnenlandse vraag.

2.2. Regionale economische structuur

Tabel 3 toont de bestedingsoptiek in procent van het bbp tegen marktprijzen voor 2015, het jaar waarin de interregionale input-outputtabel (IOT) 2015 is opgesteld.

In deze tabel vloeien de interregionale in- en uitvoercijfers en de voorraadwijzigingen voort uit een eigen berekening aan de hand van de gegevens, tegen basisprijzen¹¹, van de genoemde interregionale tabel. Bovendien zijn de cijfers voor de internationale invoer ontleend aan dezelfde IOT. In tegenstelling tot de internationale uitvoer wijken deze cijfers sterk af van de internationale invoercijfers per gewest (met name voor Brussel en Wallonië) die in de regionale rekeningen worden gepubliceerd, omdat deze,

⁹ Zie Lemelin (2008).

¹⁰ Standaard wordt de evolutie van de mondiale vraag exogeen verondersteld.

¹¹ In de nationale en regionale rekeningen en in de interregionale input-outputtabel wordt de output gewaardeerd tegen basisprijzen (de aan de producenten betaalde prijzen, die geen handelsmarges bevatten, minus het saldo van productgebonden belastingen en subsidies). Vandaar de correctie die op de gegevens in de interregionale tabel moet worden toegepast om de regionale in- en uitvoer tegen aankooprijzen af te leiden.

voor goederen, volgens een ander concept¹² worden vastgesteld dan die welke in de interregionale IOT worden gebruikt. Alle andere cijfers in tabel 3 zijn afgeleid van gegevens van regionale (INR, 2020) of nationale rekeningen (INR, 2019).

Het licht positieve saldo van de uitvoer ten opzichte van de Belgische internationale invoer (1 % van het Belgische bbp) is uitsluitend toe te schrijven aan Vlaanderen (5 % van het regionale bbp): de andere twee gewesten vertonen een negatief internationaal handelssaldo (-3 %). Voor Vlaanderen bedraagt de externe vraag ongeveer 92 % van het regionale bbp (tegen ongeveer 60 % in de andere twee gewesten).

Het Brussels Gewest is het enige met een positief interregionaal handelssaldo. In dat gewest is het aandeel van de interregionale uitvoer in het regionale bbp (87 %) beduidend hoger dan in de andere twee gewesten. Tegelijkertijd is de binnenlandse vraag er slechts goed voor 60 % van het regionale bbp. De uitvoer van het Brussels Gewest naar Vlaanderen en Wallonië vertegenwoordigt dus 42 % van de totale interregionale handel in België. Ter vergelijking: het aandeel van die laatste twee gewesten in de totale Belgische interregionale leveringen bedraagt respectievelijk 35 % en 23 %.

De totale vraag (binnenlands en buitenlands) in Wallonië is sterk afhankelijk van de interregionale invoer (63 % van het bbp). Hierbij moet worden opgemerkt dat de stroom van verhandelbare en niet-verhandelbare diensten uit het Brussels Gewest bijzonder groot is (ongeveer 20 miljard in 2015 of 20 % van het Waalse bbp, tegenover 17 miljard uit Vlaanderen), wat niet verwonderlijk is gezien zijn rol van administratief, economisch en financieel centrum.

Tabel 3 Bestedingsoptiek van het nominale bbp - Jaar 2015
In % van het bbp, tenzij anders vermeld

	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	België
Consumptieve bestedingen van de particulieren	28	53	67	51
Consumptieve bestedingen van de overheid	13	23	33	24
Bruto-investeringen in vaste activa	18	24	26	23
Voorraadwijziging (1)	2	0	1	1
Totale binnenlandse vraag	60	100	127	99
Netto internationale uitvoer	-3	5	-3	1
Internationale uitvoer	61	92	55	78
Internationale invoer	64	88	58	76
Netto interregionale uitvoer	43	-4	-24	-
Interregionale uitvoer	87	24	39	39
Interregionale invoer	45	28	63	39
Bbp	100	100	100	100
<i>p.m. Bbp in miljard euro</i>	79	242	95	417

(1) Inclusief een statistische correctie (eigen berekeningen) voor de drie gewesten. De voorraadwijziging voor België is het officiële INR-cijfer (2019).

Bron: INR (2020) en eigen berekeningen op basis van de interregionale input-outputtabel (FPB, 2021).

¹² In de regionale rekeningen wordt de invoer toegerekend aan de bedrijfstak en de regio van de invoerder (eerste eigenaar) van het goed, terwijl deze in de IOT wordt toegerekend aan de bedrijfstak en de regio van de gebruiker van het goed (finaal of intermediair gebruik).

3. Regionale beleidsvarianten

In dit hoofdstuk worden de modaliteiten, de belangrijkste mechanismen en de resultaten van vier regionale beleidsvarianten toegelicht. Voor elke gesimuleerde maatregel worden de gedetailleerde resultaten in drie tabellen voorgesteld.¹³

De eerste tabel de impact van de multiregionale variant op het bbp en zijn componenten in volume, op de deflatoren, de binnenlandse werkgelegenheid en ook de activiteit per belangrijke marktsector. In deze tabel zijn ook de internationale en interregionale handelssaldi opgenomen, uitgedrukt in % van het regionale bbp.¹⁴

Een tweede tabel toont de budgettaire impact voor de betrokken gefedereerde entiteiten en voor de gezamenlijke overheid. Voor de monoregionale varianten worden de belangrijkste macro-economische resultaten samengevat in een derde tabel en zijn de gedetailleerde resultaten in de bijlage opgenomen.

De effecten van de maatregelen worden weergegeven in verschillen (procentueel, in procentpunt¹⁵ of in absolute termen) ten opzichte van de basissimulatie voor de jaren t en t+4.

3.1. Verhoging van de regionale overheidsinvesteringen

3.1.1. Modaliteiten en mechanismen

De overheidsinvesteringen van elk gewest (gefedereerde entiteit) worden in de periode t tot t+4 verhoogd met een ex ante bedrag dat gelijk is aan 0,5 % van het regionale nominale bbp van de basissimulatie.¹⁶

De overheidsinvesteringen vormen een component van het bbp vanuit de bestedingsoptiek. De maatregel heeft derhalve een rechtstreekse impact op het bbp (schok aan de vraagzijde¹⁷), waar nog een multiplicatoreffect bijkomt dat is toe te schrijven aan de toename van de binnenlandse werkgelegenheid die nodig is om aan de grotere eindvraag te voldoen. Dit multiplicatoreffect (stijging van het beschikbaar gezinsinkomen, van de particuliere consumptie, enz.) wordt enerzijds versterkt door het acceleratormechanisme van de bedrijfsinvesteringen¹⁸, maar anderzijds afgezwakt door de toename van de internationale en interregionale invoer als gevolg van de stijging van de regionale binnenlandse vraag. Voor elk gewest worden deze invoerlekken in de multiregionale variant echter minstens gedeeltelijk gecompenseerd door een stijging van de uitvoer naar de andere twee gewesten.

¹³ Dit geldt ook voor de varianten in hoofdstuk 4.

¹⁴ De internationale handelsbalans van België wordt uitgedrukt in procent van het Belgische bbp.

¹⁵ Voor de begrotings- of handelssaldi, uitgedrukt in % van het bbp in de tabellen, wordt het verschil ten opzichte van de basissimulatie uitgedrukt in procentpunt.

¹⁶ Voor de Vlaamse maatregel wordt ervan uitgegaan dat de bijkomende investeringen ex ante volledig op Vlaams grondgebied worden uitgevoerd. De investeringen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waals Gewest worden toegerekend aan resp. het Brussels en het Waals grondgebied.

¹⁷ Zie ook de opmerking over de hypothese van exogene technologische vooruitgang in paragraaf 2.1.1.

¹⁸ Een mechanisme waarbij de toegenomen activiteit de bedrijfsinvesteringen op korte termijn stimuleert.

3.1.2. Resultaten

a. Multiregionale variant

In het eerste jaar stijgt het bbp, afhankelijk van het gewest, met 0,29 % (Vlaanderen) en 0,32 % (Wallonië) ten opzichte van zijn waarde in de basissimulatie (tabel 4). In de daaropvolgende jaren wordt dit effect mettertijd sterker: de impact op het bbp op middellange termijn (t+4) varieert van 0,41 % in Vlaanderen tot 0,46 % in Wallonië; dit komt neer op een Belgische gemiddelde budgettaire multiplicator¹⁹ van 0,59 in het eerste jaar en 0,86 in t+4. Vanaf het eerste jaar is de toename van de activiteit, gemeten aan de hand van het bbp, in alle drie de gewesten dus geringer dan de oorspronkelijke impuls, en dit is te wijten aan de internationale invoerlekken.

De jobcreatie is relatief homogeen op regionaal niveau: een toename van 0,16 % (Brussel) tot 0,20 % (Wallonië) in elk gewest op middellange termijn, in vergelijking met de basissimulatie. In totaal worden in België ongeveer 4 800 banen gecreëerd in het eerste jaar en ongeveer 8 800 op middellange termijn. De resulterende stijging van het beschikbaar inkomen van de particulieren vertaalt zich in een toename van hun consumptie en hun investeringen in woongebouwen met respectievelijk ongeveer 0,11 % en 0,12 %. Bovendien stimuleert de toename van de activiteit de bedrijfsinvesteringen in de drie gewesten, met 0,33 % (Vlaanderen) tot 0,55 % (Wallonië) op middellange termijn, in vergelijking met de basissimulatie.

Bovendien worden in de nationale rekeningen de afschrijvingen van overheidskapitaal geregistreerd als overheidsconsumptie.²⁰ Merk op dat het effect op de overheidsconsumptie regionaal verschilt, wat grotendeels wordt verklaard door de verschillen in het aandeel van de overheidsconsumptie in het regionale bbp.

Gezien de beperkte impact op de productieprijzen in deze simulatie, blijven de uitvoerprijzen in elk gewest nagenoeg ongewijzigd, en dus ook hun totale uitvoervolume.²¹ De internationale invoer neemt daarentegen wel toe, wat leidt tot een verslechtering van de internationale handelsbalans van elk gewest.

Op sectoraal niveau is de bouwsector logischerwijze de belangrijkste begunstigde van de gesimuleerde maatregel, zowel wat de toegevoegde waarde als wat de werkgelegenheid betreft. De impact op de werkgelegenheid in deze sector zou verhoudingsgewijs het grootst zijn in Wallonië (+1,25 %) en het geringst in Vlaanderen (+0,84 %).

¹⁹ Of, bij benadering, het groeicijfer van het Belgische bbp in procent vermenigvuldigd met 2. Zie ook voetnoot 5.

²⁰ Hieruit volgt dat de gesimuleerde maatregel, door het vergroten van de publieke kapitaalvoorraad in de variant (en dus mechanisch gezien de afschrijving daarvan), vanaf het tweede jaar een positief effect heeft op de overheidsconsumptie.

²¹ We herinneren eraan dat de mondiale vraag exogeen is in het model.

Tabel 4 Verhoging van de overheidsinvesteringen - Multiregionale variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,09	0,12	0,06	0,11	0,07	0,11	0,07	0,11
Overheidsconsumptie	-0,01	0,85	-0,01	0,71	-0,01	0,49	-0,01	0,66
Investeringen	3,01	2,99	2,19	2,23	2,46	2,46	2,37	2,39
. Bedrijven	0,33	0,39	0,20	0,33	0,52	0,55	0,28	0,38
. Overheid	12,38	13,16	21,41	21,23	14,45	15,67	17,20	17,78
. Woningen	0,08	0,10	0,09	0,12	0,08	0,13	0,09	0,12
Totale binnenlandse vraag	0,90	1,15	0,56	0,79	0,47	0,65	0,57	0,79
Totale uitvoer, waarvan	0,24	0,31	0,14	0,12	0,22	0,26		
. Internationale uitvoer	0,01	0,01	0,00	-0,01	0,00	-0,01	0,00	-0,01
. Interregionale uitvoer	0,39	0,53	0,65	0,68	0,51	0,65		
Totale invoer, waarvan	0,52	0,59	0,36	0,43	0,39	0,49		
. Internationale invoer	0,27	0,43	0,36	0,40	0,29	0,41	0,34	0,40
. Interregionale invoer	0,82	0,81	0,36	0,53	0,48	0,57		
Bbp	0,29	0,45	0,29	0,41	0,32	0,46	0,30	0,43
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>							0,59	0,86
Deflator van de particuliere consumptie	0,00	0,08	0,00	0,07	0,00	0,06	0,00	0,07
Bbp-deflator	0,05	0,15	0,02	0,11	0,03	0,07	0,03	0,11
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							0,00	0,07
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,57	1,13	2,47	5,08	1,78	2,59	4,82	8,81
Binnenlandse werkgelegenheid	0,08	0,16	0,09	0,17	0,14	0,20	0,10	0,18
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,20	0,05	0,16	0,06	0,17	0,06	0,17	0,05
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	-0,01	0,06	0,00	0,06	-0,02	0,05	-0,01	0,06
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,19	0,02	-0,14	0,02	-0,13	0,03	-0,15	0,02
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,11	0,12	0,12	0,13	0,10	0,11	0,11	0,13
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,28	0,40	0,25	0,35	0,29	0,40	0,26	0,37
. Verwerkende nijverheid	0,23	0,19	0,13	0,11	0,22	0,19	0,15	0,13
. Bouw	1,95	1,87	1,16	1,14	1,30	1,28	1,26	1,23
. Marktdiensten	0,26	0,21	0,22	0,22	0,30	0,26	0,25	0,23
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,08	0,16	0,09	0,17	0,14	0,20	0,10	0,18
. Verwerkende nijverheid	0,07	0,08	0,06	0,07	0,03	0,03	0,05	0,06
. Bouw	0,44	1,05	0,35	0,84	0,80	1,25	0,49	0,98
. Marktdiensten	0,10	0,18	0,09	0,17	0,14	0,18	0,11	0,18
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,17	-0,28	-0,34	-0,39	-0,16	-0,24	-0,26	-0,34
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	-0,21	-0,14	0,07	0,04	-0,02	-0,01		

(*) Zie voetnoot 5.

De gefedereerde entiteiten die de maatregel uitvoeren, zien hun vorderingensaldo verslechteren (tabel 5). Vrijwel alle budgettaire terugverdieneffecten van de maatregel worden immers geboekt op de rekening 'federale overheid en sociale zekerheid' dankzij de bijkomende fiscale (inkomstenbelasting, btw-ontvangsten, met inbegrip van de btw-ontvangsten uit extra overheidsinvesteringen, enz.) en parafiscale ontvangsten. Het vorderingensaldo van dat beleidsniveau verbetert met 0,17 procentpunt van het Belgische bbp op middellange termijn.

Tabel 5 Verhoging van de overheidsinvesteringen - Multiregionale variant: vorderingensaldi
Verschillen ten opzichte van de basissimulatie

	t	t+4
In % van het Belgische bbp		
Gezamenlijke overheid, waarvan:	-0,30	-0,30
. Federale overheid en sociale zekerheid	0,16	0,17
. Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-0,09	-0,09
. Vlaamse Gemeenschap	-0,27	-0,28
. Waals Gewest	-0,11	-0,11
In miljoen euro		
Gezamenlijke overheid	-1519	-1768
<i>p.m. Impact ex ante (België)</i>	-2334	-2682
<i>p.m. Terugverdieneffect (België) (*)</i>	35%	34%

(*) Zie voetnoot 24.

De terugverdieneffecten voor de gefedereerde entiteiten die de maatregel nemen zijn daarentegen vrijwel nihil²², waardoor hun begrotingssaldo verslechtert met nagenoeg het equivalent van de oorspronkelijke impuls, d.w.z. bijna 0,5 % van het bbp. Het resultaat is dat, in verhouding tot het Belgische bbp, de verslechtering voor elk gewest ongeveer 0,5 maal zijn aandeel in het nationale bbp bedraagt.²³ Het vorderingensaldo van elk gewest verslechtert bijgevolg tussen 0,09 (Brussel) en 0,28 pp (Vlaanderen).

Het vorderingensaldo van de gezamenlijke overheid verslechtert ten opzichte van de basissimulatie met bijna 1,5 miljard in het eerste jaar en met bijna 1,8 miljard op middellange termijn, wat zich, rekening houdend met een ex ante budgettaire impact van 2,3 (in jaar t) tot 2,7 miljard (in jaar t+4), vertaalt in een terugverdieneffect²⁴ (inclusief stijgende rentelasten) van ongeveer 35 % over de gehele simulatieperiode.

b. Monoregionale varianten

In deze paragraaf analyseren we de impact van een toename van de overheidsinvesteringen door slechts één van de drie gewesten. De mechanismen die in de voorgaande paragraaf voor de multiregionale variant zijn beschreven, zijn ook hier aan het werk, maar de impact is uiteraard een stuk kleiner. Tabel 6 geeft de voornaamste resultaten van de drie varianten en beperkt zich tot de belangrijkste macro-economische aggregaten. De gedetailleerde resultaten zijn opgenomen in de bijlage (tabellen 16 tot 18).

²² Het bedrag aan extra inkomsten dat de gewesten ontvangen (voornamelijk overdrachten van de overheid) vertegenwoordigt minder dan 10 % van het bedrag aan extra uitgaven vanaf het eerste jaar van de simulatie.

²³ Zo ziet Vlaanderen, dat goed is voor ongeveer 58 % van het Belgische bbp in de projectieperiode, zijn begrotingssaldo verslechteren met ongeveer $0,5 \times 0,58 = 0,29$ procentpunt van het Belgische bbp.

²⁴ Het terugverdieneffect van een gesimuleerde maatregel wordt gedefinieerd als het verschil tussen de ex post impact op het vorderingensaldo (d.w.z. met inbegrip van de impact die resulteert uit de geïnduceerde effecten op de activiteit, de prijzen en de werkgelegenheid) en de ex ante impact, uitgedrukt in procent van de ex ante kosten.

Tabel 6 Verhoging van de overheidsinvesteringen - Monoregionale varianten: samenvatting van de belangrijkste resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Variant Brussel		Variant Vlaanderen		Variant Wallonië	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bbp						
. Brussel	0,12	0,21	0,10	0,15	0,07	0,09
. Vlaanderen	0,04	0,04	0,22	0,33	0,04	0,04
. Wallonië	0,05	0,06	0,06	0,09	0,21	0,31
Particuliere consumptie						
. Brussel	0,02	0,03	0,04	0,05	0,02	0,03
. Vlaanderen	0,01	0,02	0,04	0,07	0,01	0,02
. Wallonië	0,01	0,02	0,03	0,03	0,03	0,06
Investerings						
. Brussel	2,90	2,86	0,07	0,09	0,05	0,05
. Vlaanderen	0,02	0,03	2,14	2,16	0,02	0,04
. Wallonië	0,05	0,06	0,06	0,08	2,35	2,32
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)						
. Brussel	0,23	0,39	0,19	0,46	0,15	0,29
. Vlaanderen	0,38	0,73	1,68	3,47	0,42	0,89
. Wallonië	0,27	0,42	0,34	0,68	1,17	1,51
Binnenlandse werkgelegenheid						
. Brussel	0,03	0,05	0,03	0,06	0,02	0,04
. Vlaanderen	0,01	0,02	0,06	0,12	0,01	0,03
. Wallonië	0,02	0,03	0,03	0,05	0,09	0,11
Internationale handelsbalans (% van het bbp)						
. Brussel	-0,11	-0,17	-0,03	-0,07	-0,02	-0,05
. Vlaanderen	-0,03	-0,04	-0,27	-0,31	-0,04	-0,05
. Wallonië	-0,02	-0,03	-0,03	-0,05	-0,11	-0,16
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)						
. Brussel	-0,32	-0,34	0,07	0,13	0,05	0,08
. Vlaanderen	0,06	0,06	-0,05	-0,09	0,06	0,07
. Wallonië	0,06	0,06	0,08	0,13	-0,16	-0,19
Vorderingensaldo in % van het Belgische bbp						
. Gezamenlijke overheid	-0,05	-0,06	-0,19	-0,18	-0,06	-0,07
. Federale overheid en sociale zekerheid	0,03	0,03	0,08	0,09	0,04	0,04
. Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-0,09	-0,09	0,00	0,00	0,00	0,00
. Vlaamse Gemeenschap	0,00	0,00	-0,28	-0,29	0,01	0,01
. Waals Gewest	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,11	-0,12
Vorderingensaldo in miljoen euro						
. Gezamenlijke overheid	-271	-326	-931	-1059	-317	-387
<i>p.m. Impact ex ante (België)</i>	-428	-488	-1368	-1573	-538	-621
<i>p.m. Terugverdieneffect in % (België) (*)</i>	37%	33%	32%	33%	41%	38%

(*) Zie voetnoot 24.

Door het grote economische gewicht van Vlaanderen in de Belgische economie, zou de maatregel die alleen in dit gewest wordt genomen een effect op het Vlaamse bbp hebben dat relatief dicht bij dat van de multiregionale variant ligt: +0,33 % tegen +0,41 % in de nationale variant. De toename van de binnenlandse werkgelegenheid zou 0,12 % (+3 500 banen) bedragen, tegen 0,17 % in de multiregionale variant. Bovendien zou de stijging van de binnenlandse vraag in Vlaanderen leiden tot een toename van de Brusselse en, in mindere mate, Waalse uitvoer naar het eerstgenoemde gewest (hetgeen resulteert in een verbetering van de interregionale handelssaldi met 0,13 procentpunt). Het pendelverkeer van de Brusselse en Waalse werknemers naar Vlaanderen zou eveneens toenemen.

De macro-economische effecten van de Vlaamse monoregionale variant op de Brusselse economie zouden dan, voor sommige aggregaten zoals de binnenlandse werkgelegenheid, van een vergelijkbare omvang zijn als in de monoregionale variant voor Brussel. Het effect op het regionale bbp is uiteraard het

grootst in het gewest dat de maatregel neemt, aangezien de overheidsinvesteringen een component zijn van het regionale bbp.

Omgekeerd heeft dezelfde maatregel die enkel door het Waals Gewest of enkel door het Brussels Gewest wordt beslist uiteraard veel minder effect op de Vlaamse economie: elke monoregionale variant via een van deze twee gewesten heeft een relatief klein effect op de Vlaamse economie (+0,04 % op het bbp en +0,03 % op de werkgelegenheid).

In tegenstelling tot de multiregionale variant is er bij de monoregionale varianten van overheidsinvesteringen geen toename van de uitvoer naar de overige twee gewesten. Dat heeft een ongunstige invloed op de interregionale handelsbalans van het investerende gewest. In het geval van Vlaanderen leidt dat tot een verslechtering van zijn interregionale handelsbalans (terwijl die verbetert in de multiregionale variant). In het geval van Brussel en Wallonië is de impact op de interregionale handelsbalans reeds ongunstig in de multiregionale variant en is dat des te meer het geval in de monoregionale variant.

Wat ten slotte de overheidsfinanciën van de gezamenlijke overheid in België betreft, varieert het terugverdieneffect van de gesimuleerde maatregel op middellange termijn tussen 33 % en 38 % (Waalse variant) naar gelang van de beschouwde regionale variant, of gemiddeld een resultaat dat vergelijkbaar is met dat van de multiregionale variant.

3.2. Een verlaging van de gewestelijke opcentiemen op de personenbelasting

3.2.1. Modaliteiten en mechanismen

In deze variant wordt een verlaging van de door de gewesten geïnde personenbelasting gesimuleerd met een bedrag dat ex ante overeenkomt met 0,5 % van het Belgische bbp. Daartoe worden de opcentiemen op de personenbelasting van elk gewest verlaagd in verhouding tot hun respectieve aandeel in de staatsbelasting²⁵ (ongeveer 8 % in Brussel, 64 % in Vlaanderen en 28 % in Wallonië).²⁶ Concreet impliceert de verlaging van de personenbelasting een ex ante stijging van het nominaal bruto beschikbaar inkomen in het jaar t+4 van gemiddeld respectievelijk 0,78 % in Brussel, 0,96 % in Vlaanderen en 0,89 % in Wallonië ten opzichte van de basissimulatie.

Een verlaging van de personenbelasting verhoogt het beschikbaar gezinsinkomen, wat de particuliere consumptie en de investeringen in woongebouwen stimuleert, en dus de economische activiteit. Dat leidt tot een toename van de bedrijfsinvesteringen (acceleratiemechanisme) en de werkgelegenheid. De stijging van de activiteit en van de werkgelegenheid versterkt de toename van het gezinsinkomen.

De impact op de deflatoren is zeer beperkt gezien de veronderstelling van ongewijzigde bruto-uurlonen vóór indexering. Aangezien de prijscompetitiviteit van de uitvoer nauwelijks wijzigt, is de impact op de internationale uitvoer beperkt. De sterkere binnenlandse vraag heeft evenwel een opwaarts effect op

²⁵ Belastingaggregaat dat wordt gebruikt voor de berekening van de gewestelijke opcentiemen op de personenbelasting.

²⁶ Mechanisch gezien leidt de daling van de opcentiemen op de personenbelasting in de gewesten ook tot een vermindering van de door de lagere overheid geïnde personenbelasting. De stijging van het overheidstekort, rekening houdend met de impact voor de lagere overheid, komt hier derhalve niet overeen met 100 % van de verandering in de door de gewesten geïnde personenbelasting, maar met ongeveer 107 % van de oorspronkelijke injectie.

de internationale en interregionale invoer, waardoor de internationale handelsbalans van elk gewest verslechtert.

Wat de overheidsfinanciën betreft, verslechtert het saldo van de gezamenlijke overheid als gevolg van lagere ontvangsten uit de personenbelasting. Toch is de impact ex post geringer dan ex ante dankzij de toename van de activiteit (hogere ontvangsten uit btw, vennootschapsbelasting en sociale bijdragen). Dankzij de jobcreatie is de daling van de ontvangsten uit de personenbelasting zelf, ex post, minder groot dan ex ante, en dalen de uitgaven voor de werkloosheidsuitkeringen.

3.2.2. Resultaten

a. Multiregionale variant

Het reëel beschikbaar gezinsinkomen stijgt aanzienlijk ten opzichte van het referentiescenario: van +0,84 % in het Brussels Gewest tot +1,03 % in Vlaanderen. De stijging van het reële inkomen – en dus ook van de consumptie van de gezinnen en de binnenlandse vraag – is inderdaad iets minder sterk in het eerste gewest, aangezien de gesimuleerde verlaging van de personenbelasting daar bij constructie zwakker is (zie voorgaande paragraaf 3.2.1).

Het Brusselse bbp stijgt iets meer als dat van Vlaanderen, nl. met +0,16 % in Vlaanderen tegen +0,18 % in Brussel (+0,21 % in Wallonië). De zwakkere groei van de binnenlandse vraag in het Brussels Gewest wordt immers gecompenseerd door een aanzienlijke toename van de interregionale uitvoer – waarvan het aandeel in het regionaal bbp relatief hoog is (zie afdeling 2.2). Bijgevolg verbetert het saldo van de interregionale handelsbalans (in verhouding tot het bbp) in Brussel (+0,07 procentpunt in het jaar t+4), net als in Vlaanderen (+0,03 procentpunt) ten nadele van het interregionale handelssaldo van Wallonië.

De bedrijfsinvesteringen stijgen in alle gewesten via het acceleratiemechanisme (van 0,13 % in Brussel tot 0,35 % in Wallonië op middellange termijn). De werkgelegenheid neemt toe met 0,09 % (Brussel) tot 0,12 % (Wallonië) op het einde van de projectieperiode, wat neerkomt op +700 personen in Brussel, +3 100 in Vlaanderen en +1 600 in Wallonië in vergelijking met de basissimulatie.

De Belgische budgettaire multiplicator bedraagt 0,35 op middellange termijn, wat grosso modo 2,5 keer kleiner is dan de multiplicator van de overheidsinvesteringen (zie tabel 4). Laatstgenoemd aggregaat is immers een component van het bbp en beïnvloedt dus rechtstreeks het bbp-niveau. Een deel van de aan de gezinnen toegekende verlaging van de personenbelasting wordt evenwel niet geconsumeerd, maar gespaard.

Merk op dat de prijzen in deze variant relatief stabiel blijven omdat de arbeidskosten niet rechtstreeks worden beïnvloed door het gevoerde fiscale beleid²⁷: de deflatoren van de particuliere consumptie en het bbp liggen in het jaar t+4 nauwelijks hoger dan in de basissimulatie.

²⁷ In de veronderstelling van exogene bruto-uurlonen vóór indexerings wordt de belastingverlaging niet voor een deel opgeëist door de werkgevers (bij loononderhandelingen) onder de vorm van lagere brutolonen.

Tabel 7 Verlaging van de personenbelasting - Multiregionale variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,53	0,75	0,49	0,80	0,51	0,88	0,50	0,82
Overheidsconsumptie	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	-0,01	0,00	-0,01
Investerings	0,12	0,13	0,23	0,25	0,31	0,41	0,23	0,27
. Bedrijven	0,10	0,13	0,07	0,15	0,22	0,35	0,11	0,19
. Overheid	-0,01	-0,01	-0,01	-0,02	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
. Woningen	0,61	0,46	0,75	0,67	0,69	0,75	0,72	0,69
Totale binnenlandse vraag	0,30	0,41	0,31	0,47	0,33	0,54	0,31	0,49
Totale uitvoer, waarvan	0,14	0,18	0,06	0,06	0,06	0,06		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,23	0,31	0,27	0,35	0,13	0,15		
Totale invoer, waarvan	0,21	0,29	0,22	0,31	0,26	0,42		
. Internationale invoer	0,16	0,30	0,24	0,35	0,26	0,45	0,23	0,36
. Interregionale invoer	0,28	0,28	0,15	0,21	0,27	0,39		
Bbp	0,15	0,18	0,11	0,16	0,14	0,21	0,13	0,18
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>							0,25	0,35
Deflator van de particuliere consumptie	0,01	0,05	0,00	0,03	0,00	0,02	0,00	0,03
Bbp-deflator	0,01	0,07	0,01	0,04	0,00	0,01	0,01	0,04
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							0,00	0,03
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,25	0,66	0,95	3,07	0,76	1,64	1,96	5,37
Binnenlandse werkgelegenheid	0,04	0,09	0,03	0,10	0,06	0,12	0,04	0,11
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,12	0,07	0,06	0,01	0,07	0,03	0,07	0,02
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,00	0,03	0,00	0,02	0,00	0,01	0,00	0,02
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,11	-0,03	-0,05	0,02	-0,05	0,01	-0,06	0,01
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,81	0,84	0,99	1,03	0,91	0,97	0,95	1,00
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,14	0,17	0,10	0,12	0,12	0,16	0,11	0,14
. Verwerkende nijverheid	0,05	0,07	-0,01	-0,03	0,04	0,03	0,00	-0,01
. Bouw	0,26	0,27	0,23	0,22	0,27	0,30	0,24	0,24
. Marktdiensten	0,17	0,20	0,13	0,17	0,17	0,22	0,14	0,19
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,04	0,09	0,03	0,10	0,06	0,12	0,04	0,11
. Verwerkende nijverheid	0,03	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Bouw	0,06	0,16	0,07	0,16	0,16	0,27	0,10	0,19
. Marktdiensten	0,05	0,12	0,05	0,14	0,08	0,17	0,06	0,15
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,10	-0,20	-0,22	-0,34	-0,14	-0,27	-0,18	-0,30
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	0,01	0,07	0,03	0,03	-0,09	-0,15		

(*) Zie voetnoot 5.

Op sectoraal niveau zijn de resultaten enigszins heterogeen. Aangezien de stijging van de binnenlandse vraag hoofdzakelijk te danken is aan de particuliere consumptie en de investeringen in woongebouwen, is de stijging van de toegevoegde waarde (en van de werkgelegenheid) meer uitgesproken in de marktdiensten en de bouwnijverheid.

Wat de overheidsfinanciën betreft, is er net als in de vorige variant vrijwel geen terugverdieneffect voor de gewesten. Voor hen is de ex post impact (in % van het Belgische bbp) bijna identiek aan de ex ante impact²⁸ (tabel 8). Terwijl de gewesten de verlaging van de personenbelasting 'financieren' (samen met de lagere overheid), zijn het de federale overheid en de sociale zekerheid die budgettair voordeel halen

²⁸ Ex ante komt de schok overeen met een daling van het saldo (in % van het Belgische bbp) met -0,04 procentpunt voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, -0,32 procentpunt voor het Vlaams Gewest en -0,14 procentpunt voor het Waals Gewest, jaarlijks.

uit de hogere economische activiteit (o.m. hogere inkomsten uit btw, vennootschapsbelasting en werkgeversbijdragen).

Tabel 8 Verlaging van de personenbelasting - Multiregionale variant: vorderingensaldi
Verschillen ten opzichte van de basissimulatie

	t	t+4
In % van het Belgische bbp		
Gezamenlijke overheid, waarvan:	-0,46	-0,45
. Federale overheid en sociale zekerheid	0,06	0,09
. Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-0,04	-0,04
. Vlaamse Gemeenschap	-0,31	-0,32
. Waals Gewest	-0,14	-0,14
In miljoen euro		
Gezamenlijke overheid	-2188	-2459
<i>p.m. Impact ex ante (België)</i>	-2334	-2682
<i>p.m. Terugverdieneffect (België) (*) (**)</i>	6%	8%

(*) Zie voetnoot 24.

(**) Het ex ante effect dat wordt gebruikt om het terugverdieneffect te berekenen, omvat niet het initiële effect op de financiën van de lagere overheid. Indien dit in de berekening wordt opgenomen, komt het terugverdieneffect op middellange termijn uit op 14 %.

Op middellange termijn verslechtert het vorderingensaldo van de gezamenlijke overheid met 2,5 miljard euro. Het terugverdieneffect van de verlaging van de personenbelasting in de drie gewesten bedraagt daardoor 8 % op nationaal niveau.

b. Monoregionale varianten

In deze paragraaf analyseren we drie varianten, waarbij telkens maar één gewest beslist de personenbelasting voor zijn ingezetenen te verlagen.

Wanneer de maatregel enkel in Brussel wordt genomen, dan bedraagt de ex post stijging van het reëel bruto beschikbaar inkomen van de Brusselse gezinnen 0,80 % op middellange termijn (zie tabel 19, in de bijlage). Dit vertaalt zich in een toename van de particuliere consumptie met 0,71 % ten opzichte van de basissimulatie, d.i. iets lager dan het niveau dat in de multiregionale variant wordt bereikt (+0,75 % in het jaar t+4). Als gevolg van de stijging van de regionale binnenlandse vraag neemt in Brussel zowel de internationale als de interregionale invoer toe, waardoor het internationaal en het interregionaal handelssaldo van dit gewest verslechtert (resp. met -0,11 en -0,07 procentpunt op middellange termijn, zie tabel 9).

Het Brusselse bbp neemt op middellange termijn licht toe (+0,04 %) in vergelijking met het referentie-scenario. Daardoor stijgt de werkgelegenheid er met 0,03 %. Aangezien de Brusselse fiscale maatregel bescheiden van omvang is (0,04 % van het Belgische bbp in absolute termen²⁹), heeft deze vrijwel geen impact op het bbp van de andere twee gewesten (+0,01 %). Hoogstens is er een toename van de interregionale uitvoer van Vlaanderen (+0,06 %) en Wallonië (+0,04 %, tabel 19) en een zeer lichte verbetering van de interregionale handelsbalans van deze twee gewesten.

²⁹ Zie voetnoot 28.

Tabel 9 Verlaging van de personenbelasting - Monoregionale varianten: samenvatting van de belangrijkste resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Variant Brussel		Variant Vlaanderen		Variant Wallonië	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bbp						
. Brussel	0,04	0,04	0,06	0,07	0,05	0,06
. Vlaanderen	0,01	0,01	0,08	0,13	0,02	0,03
. Wallonië	0,01	0,01	0,01	0,02	0,12	0,18
Particuliere consumptie						
. Brussel	0,50	0,71	0,02	0,02	0,01	0,02
. Vlaanderen	0,00	0,00	0,48	0,78	0,01	0,01
. Wallonië	0,00	0,00	0,01	0,01	0,50	0,87
Investerings						
. Brussel	0,06	0,05	0,03	0,04	0,03	0,04
. Vlaanderen	0,01	0,01	0,21	0,22	0,01	0,03
. Wallonië	0,01	0,01	0,01	0,02	0,29	0,37
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)						
. Brussel	0,08	0,19	0,08	0,23	0,09	0,24
. Vlaanderen	0,08	0,16	0,64	2,25	0,23	0,67
. Wallonië	0,05	0,09	0,10	0,22	0,61	1,34
Binnenlandse werkgelegenheid						
. Brussel	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	0,03
. Vlaanderen	0,00	0,01	0,02	0,08	0,01	0,02
. Wallonië	0,00	0,01	0,01	0,02	0,05	0,10
Internationale handelsbalans (% van het bbp)						
. Brussel	-0,06	-0,11	-0,02	-0,05	-0,02	-0,05
. Vlaanderen	-0,01	-0,01	-0,19	-0,29	-0,02	-0,04
. Wallonië	0,00	-0,01	0,00	-0,01	-0,14	-0,25
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)						
. Brussel	-0,07	-0,07	0,05	0,08	0,04	0,07
. Vlaanderen	0,01	0,01	-0,02	-0,04	0,04	0,06
. Wallonië	0,01	0,01	0,01	0,02	-0,12	-0,18
Vorderingensaldo in % van het Belgische bbp						
. Gezamenlijke overheid	-0,04	-0,04	-0,30	-0,30	-0,12	-0,11
. Federale overheid en sociale zekerheid	0,01	0,01	0,03	0,05	0,02	0,03
. Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-0,04	-0,04	0,00	0,00	0,00	0,00
. Vlaamse Gemeenschap	0,00	0,00	-0,32	-0,33	0,00	0,00
. Waals Gewest	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,14	-0,14
Vorderingensaldo in miljoen euro						
. Gezamenlijke overheid	-173	-203	-1437	-1626	-578	-627
<i>p.m. Impact ex ante (België)</i>	-191	-220	-1498	-1722	-644	-740
<i>p.m. Terugverdieneffect in % (België) (*) (**)</i>	9%	7%	4%	5%	10%	15%

(*) Zie voetnoot 24.

(**) Het ex ante effect dat wordt gebruikt om het terugverdieneffect te berekenen, omvat niet het initiële effect op de financiën van de lagere overheid. Indien dit in de berekening wordt opgenomen, komt het terugverdieneffect op middellange termijn uit op 14 % (Brusselse variant), 12 % (Vlaamse variant) en 21 % (Waalse variant).

Wanneer de maatregel enkel in Vlaanderen wordt genomen, dan stijgt het reëel beschikbaar gezinsinkomen er met 1,01 % op middellange termijn en neemt de particuliere consumptie er toe met 0,78 %. Het Vlaamse bbp in volume neemt echter slechts met 0,13 % toe, vergeleken met het referentiescenario, als gevolg van de stijging van de internationale en interregionale invoer van dit gewest. Het saldo van de Vlaamse internationale handelsbalans (in % van het Vlaamse bbp) verslechtert in sterkere mate (- 0,29 procentpunt) dan het interregionale saldo (-0,04 procentpunt), gegeven de economische structuur van Vlaanderen.³⁰ De hogere activiteit maakt op middellange termijn een toename van de Vlaamse werkgelegenheid met 0,08 % (of ongeveer 2 300 personen) mogelijk.

Brussel, en in mindere mate Wallonië, zijn gebaat bij de stijging van de Vlaamse binnenlandse vraag (+0,46 % op middellange termijn, zie bijlage, tabel 20). De interregionale uitvoer uit het Brussels Gewest

³⁰ Zie afdeling 2.2.

stijgt met 0,15 %, wat bijdraagt tot een stijging van het regionale bbp met 0,07 % op middellange termijn. De interregionale uitvoer en het bbp van het Waals Gewest stijgen met respectievelijk 0,06 % en 0,02 %.

Wanneer de fiscale maatregel enkel in Wallonië wordt genomen, dan leidt dat op middellange termijn tot een stijging van het reëel beschikbaar inkomen van de Waalse gezinnen met 0,96 % en zou de Waalse particuliere consumptie 0,87 % hoger liggen dan in het referentiescenario (zie tabel 21). Daardoor stijgt de binnenlandse vraag aanzienlijk (+0,53 %) en bijgevolg de Waalse internationale en interregionale invoer (+0,40 %). Het internationaal handelssaldo (in % van het Waalse bbp) verslechtert met -0,25 procentpunt, terwijl het interregionaal saldo terugvalt met 0,18 procentpunt. Ondanks deze invoerlekken ligt het Waalse bbp 0,18 % hoger op middellange termijn, waardoor de binnenlandse werkgelegenheid in dit gewest stijgt (+0,10 % of 1 300 personen). De stijging van de Waalse regionale invoer heeft een aanzienlijke invloed op de andere twee gewesten, die hun interregionale uitvoer zien stijgen met respectievelijk 0,15 % (Brussel) en 0,26 % (Vlaanderen). Dit resulteert op middellange termijn in een stijging van het bbp met 0,06 % in het Brussels Gewest en 0,03 % in Vlaanderen, in vergelijking met het niveau in het referentiescenario.

Net als in de multiregionale variant van de belastingvermindering, zijn de terugverdieneffecten voor de Belgische gezamenlijke overheid in de monoregionale varianten lager dan bij de maatregel ter verhoging van de overheidsinvesteringen (tussen 5 % van de ex ante schok in de Vlaamse variant en 15 % in de Waalse variant).

3.3. Een verhoging van de kinderbijslag

3.3.1. Modaliteiten en mechanismen

De kinderbijslag wordt verhoogd met een bedrag dat ex ante overeenkomt met 0,5 % van het Belgische bbp. Die verhoging wordt over de drie gewesten verdeeld in verhouding tot het totale bedrag aan uitkeringen dat de ingezetenen van elk gewest gemiddeld over de periode 2015-2018 hebben ontvangen, namelijk ongeveer 12 % in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 54 % in Vlaanderen en 34 % in Wallonië. In het jaar t+4 komt deze schok overeen met een ex ante stijging van het nominaal bruto beschikbaar inkomen van 1,05 % in Brussel, 0,76 % in Vlaanderen en 1,02 % in Wallonië.³¹

De macro-economische mechanismen zijn vergelijkbaar met die van een verlaging van de personenbelasting (zie paragraaf 3.2.1), aangezien de stijging van de kinderbijslag zich ook vertaalt in een directe stijging van het bruto beschikbaar gezinsinkomen. De impact op de begrotingssaldi is dus logischerwijze vergelijkbaar, maar ditmaal is die afkomstig van een stijging van de overheidsuitgaven (en niet van een daling van de ontvangsten zoals het geval is voor de variant 'personenbelasting').

³¹ Ter herinnering: de verlaging van de personenbelasting leidt tot een ex ante stijging van het bruto beschikbaar inkomen in het jaar t+4 van 0,78 % in Brussel, 0,96 % in Vlaanderen en 0,89 % in Wallonië in vergelijking met het referentiescenario.

3.3.2. Resultaten

Alle macro-economische resultaten van de multiregionale en de monoregionale varianten zijn opgenomen in de bijlage (tabellen 22 tot 25). Deze verschillen (enigszins) van de variant ‘personenbelasting’ om twee redenen.

In de eerste plaats komt het in de economie geïnjecteerde bedrag ex ante precies overeen met 0,5 % van het Belgische bbp, terwijl de stijging, in dezelfde grootteorde, van de regionale opcentiemen op de personenbelasting werd verhoogd door het effect op de opcentiemen van de lagere overheid.

Ten tweede verschilt de verdeelsleutel (zie hierboven). Zo is het geïnjecteerde bedrag in Vlaanderen lager dan in de variant ‘personenbelasting’ en is die in Brussel en Wallonië iets hoger. Bijgevolg zijn de effecten van de directe inkomensstijging op de particuliere consumptie en de investeringen in woongebouwen groter in de laatste twee gewesten.

Wanneer echter rekening wordt gehouden met de respectieve invoerlekken, worden de verschillen in regionale resultaten tussen de twee types van maatregelen veel kleiner in termen van bbp en werkgelegenheid. Zo stijgt het regionale bbp in de multiregionale variant met 0,14 % (Vlaanderen) tot 0,24 % (Wallonië) ten opzichte van het niveau in de basissimulatie, terwijl de resultaten in de variant ‘personenbelasting’ variëren van 0,16 % tot 0,21 %.

Tabel 10 Verhoging van de kinderbijslag - Multiregionale variant: vorderingensaldi
Verschillen ten opzichte van de basissimulatie

	<i>t</i>	<i>t+4</i>
In % van het Belgische bbp		
Gezamenlijke overheid, waarvan:	-0,42	-0,41
. Federale overheid en sociale zekerheid	0,06	0,09
. Brussels Hoofdstedelijk Gewest	0,00	0,00
. Vlaamse Gemeenschap	-0,26	-0,27
. Waals Gewest	-0,17	-0,18
In miljoen euro		
Gezamenlijke overheid	-2019	-2268
<i>p.m. Impact ex ante (België)</i>	-2334	-2682
<i>p.m. Terugverdieneffect (België) (*)</i>	13%	15%

(*) Zie voetnoot 24.

Ten slotte ligt de budgettaire multiplicator (Belgische bbp) in de multiregionale variant (0,35) logischerwijze zeer dicht bij die in de variant ‘personenbelasting’. Hetzelfde geldt, in elke monoregionale variant, voor de budgettaire multiplicator van het gewest waar de maatregel geïsoleerd wordt toegepast. De terugverdieneffecten voor de overheidsfinanciën zijn dan vrijwel identiek aan die van de variant ‘personenbelasting’.³² Uit tabel 10 blijkt dat er geen effect is op het begrotingsaldo van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (in tegenstelling tot de variant ‘personenbelasting’), eenvoudigweg omdat de bevoegdheid voor kinderbijslag niet bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest maar bij de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) ligt.

³² Rekening houdend met de oorspronkelijke impact op de rekening van de lagere overheid, zie tweede voetnoot van tabel 9.

3.4. Een verhoging van de regionale loonsubsidies

3.4.1. Modaliteiten en mechanismen

In deze afdeling wordt per gewest een maatregel gesimuleerd die de loonsubsidies voor marktbedrijfstakken verhoogt. Voor het Brussels en het Waals Gewest bestaat de schok ex ante uit een verhoging van de activeringsloonsubsidie ten belope van 0,5 % van het nominale regionale bbp in de basissimulatie.³³ Gezien het relatief geringe belang in Vlaanderen van deze laatste techniek om de arbeidskosten te verlagen, wordt voor het Vlaams Gewest een verhoging van de doelgroepvermindering voor oudere werknemers gesimuleerd, eveneens ten belope van 0,5 % van het nominale regionale bbp.³⁴

In het gewest waar de loonsubsidie wordt verhoogd (in het kader van de activering van de werkloosheidsuitkeringen of de doelgroepvermindering), dalen de arbeidskosten rechtstreeks, waardoor de binnenlandse werkgelegenheid toeneemt en de activiteit wordt gestimuleerd. Het multiplicatoreffect op de economische activiteit van dit gewest wordt bereikt door de versterking van de koopkracht van de gezinnen (stijging van het beschikbaar inkomen, daling van de prijzen) en aan een prijscompetitiviteits-effect op de uitvoer. Het positieve effect op de externe vraag (interregionaal en internationaal) wordt gedeeltelijk tenietgedaan door de volumestijging van de invoer op middellange termijn als gevolg van de hogere binnenlandse vraag.

De stijging van de vraag versnelt de bedrijfsinvesteringen, waardoor de vervanging van arbeid door kapitaal (relatieve stijging van de kapitaalkosten ten opzichte van de arbeidskosten) althans gedeeltelijk wordt gecompenseerd. Dit acceleratoreffect op de investeringen wordt nog versterkt door de toename van de bedrijfsrendabiliteit die mogelijk wordt gemaakt door de arbeidskostenverlaging (zie Baudewyns en Lutgen, 2022, afdeling 5.4).

In het HERMREG-model ontvangt elke bedrijfstak in het gewest waar de maatregel wordt toegepast een deel van de extra subsidie volgens de verdeling in de basissimulatie. Naast het substitutie-effect ten gunste van de productiefactor ‘arbeid’ (zie hierboven) zorgt de daling van de arbeidskosten binnen deze factor voor:

- een substitutie ten gunste van laagverloonde arbeid in de variant activering van de werkloosheidsuitkeringen (Brussel, Wallonië);
- een substitutie ten gunste van oudere werknemers in de variant doelgroepvermindering (Vlaanderen).

³³ Ter herinnering: in de vorige varianten werd aangenomen dat de inkomende pendelstromen per bedrijfstak van een gewest variëren met de binnenlandse werkgelegenheid van de bedrijfstak in dat gewest (zie paragraaf 2.1.2). In de voorgestelde activeringsvariant van de werkloosheidsuitkeringen wordt ervan uitgegaan, om rekening te houden met de voorwaarde van woonplaats (voor de toekenning van de gewestpremie), dat de stromen van Vlaamse en Waalse pendelaars naar bijvoorbeeld Brussel ongewijzigd blijven ten opzichte van de basissimulatie.

³⁴ In tegenstelling tot de activeringsvariant van de werkloosheidsuitkeringen zijn in de Vlaamse doelgroepvermindervariant de pendelstromenvergelijkingen vrij.

3.4.2. Resultaten

a. Brusselse en Waalse monoregionale varianten

De gedetailleerde resultaten van de twee monoregionale activeringsvarianten van de werkloosheidsuitkeringen zijn opgenomen in de bijlage (tabellen 26 en 28).

In elk gewest waar de verhoging van de loonsubsidie apart wordt doorgevoerd, neemt de binnenlandse werkgelegenheid op middellange termijn aanzienlijk toe, en sterker in Wallonië in de Waalse variant (+0,72 %) dan in het Brussels Gewest in de Brusselse variant (+0,44 %). Het verschil is toe te schrijven aan een compositie-effect. De impact (in %) op de laagverloonde arbeid is op middellange termijn vrijwel identiek in de twee varianten, maar het aandeel ervan in de regionale marktwerkgelegenheid is duidelijk lager in het Brussels Gewest³⁵ dan in Wallonië.

In elk gewest waar de loonsubsidie wordt verhoogd, neemt de binnenlandse vraag op middellange termijn toe, dalen de bbp-deflator en de consumptieprijzen aanzienlijk (-0,24 % tot -0,35 % in het jaar t+4) en neemt het geaggregeerde reële beschikbare inkomen van de gezinnen – en dus hun consumptie – toe. Door de verbetering van het prijsconcurrentievermogen op de buitenlandse markten stijgt de internationale uitvoer op middellange termijn, van 0,02 % in Brussel in de Brusselse variant tot 0,04 % in Wallonië in de Waalse variant.

Het geringere effect op middellange termijn op het Brusselse bbp in de Brusselse variant (+0,05 % tegen +0,11 % in Wallonië in de Waalse variant) wordt in de eerste plaats verklaard door de geringere toename van de regionale werkgelegenheid (zie hierboven). Bovendien wordt dit resultaat ook deels verklaard door het verschil in economische structuur tussen het Waals en het Brussels Gewest. De impact van de gesimuleerde maatregel op de Brusselse binnenlandse vraag in de Brusselse variant (+0,26 %) is inderdaad groter dan de impact op de Waalse binnenlandse vraag in de Waalse variant (+0,21 %). Het aandeel van de binnenlandse vraag in het regionale bbp in het Brussels Gewest (60 %, zie tabel 3) is beduidend minder groot dan in Wallonië (127 %). De bijdrage van de binnenlandse vraag tot de economische groei is dan ook aanzienlijk lager in de Brusselse monoregionale variant.

In de geïsoleerde Waalse variant wordt een niet te verwaarlozen effect op het bbp van het Brussels Gewest vastgesteld op middellange termijn (+0,04 %, tabel 28). De economie van dit laatste gewest profiteert immers van een aanzienlijke toename van zijn interregionale uitvoer (+0,09 %) naar Wallonië. Omgekeerd zou dezelfde maatregel die geïsoleerd in het Brussels Gewest wordt uitgevoerd, een beperkter effect hebben op het bbp en de werkgelegenheid (+0,02 %) in Wallonië. In elk van de gewestelijke varianten, Brussel of Wallonië, is er ook een zwak effect op de Vlaamse economie (stijging van het bbp met 0,02 % in het jaar t+4) als gevolg van de beperkte omvang van de gesimuleerde schok.³⁶

³⁵ Het Brussels Gewest telt op zijn grondgebied een groot aantal bedrijven uit de tertiaire sector met een hoge toegevoegde waarde per werknemer: financiële diensten, zakelijke dienstverlening aan bedrijven, enz. Bijgevolg ligt de totale bruto toegevoegde waarde per werknemer (of zichtbare arbeidsproductiviteit) in de marktbedrijfstatken in 2018 ongeveer 30 % hoger dan in Vlaanderen en iets meer dan 50 % hoger dan in Wallonië (bron: HERMREG-databank, 2021). Deze geografische spreiding van de productiviteit komt dan logisch gezien tot uiting in de lonen per hoofd, die inderdaad het hoogst zijn in Brussel.

³⁶ In de Brusselse variant vertegenwoordigt de ex ante verhoging van de loonsubsidies in het eerste jaar dus nauwelijks 0,1 % van het Vlaamse bbp.

Meer in het algemeen is, in elk van de gesimuleerde varianten, de positieve impact op het bbp van de twee andere gewesten volledig te verklaren door de stijging van de uitvoer naar het gewest waar de arbeidskostenverlagende maatregel wordt toegepast; in feite zijn alle andere bbp-componenten zeer stabiel (of zelfs licht dalend³⁷) in vergelijking met de basissimulatie.

Op sectoraal niveau is er in de twee gesimuleerde varianten sprake van een sterke toename van de werkgelegenheid in de bouwnijverheid in vergelijking met de andere bedrijfstakken, en wel om twee redenen. Ten eerste worden de investeringen in woongebouwen gestimuleerd door de verhoging van het beschikbare gezinsinkomen in het gewest waar de loonsubsidie wordt verhoogd. Ten tweede is het aandeel van deze sector in de totale gesubsidieerde werkgelegenheid (in het kader van de activering van de werkloosheidsuitkeringen) in elk geanalyseerd gewest (Brussel of Wallonië) groter dan zijn aandeel in de totale werkgelegenheid of zelfs in de laagverloonde werkgelegenheid. Dit resulteert in een relatieve toename van de loontrekkende werkgelegenheid in deze bedrijfstak die hoger is dan het gemiddelde.

Impact op de overheidsfinanciën

Het begrotingsaldo van de federale overheid verbetert omdat zij vrijwel alle bijkomende fiscale (vooral de directe belastingen van de gezinnen) en parafiscale ontvangsten (ontvangsten uit sociale bijdragen) boekt, alsook de aanzienlijke daling van de primaire uitgaven (beperkte indexering, lagere werkloosheid).

Tabel 11 Verhoging van de loonsubsidies - Brusselse en Waalse varianten: vorderingensaldi
Verschillen ten opzichte van de basissimulatie

	Brusselse variant		Waalse variant	
	<i>t</i>	<i>t+4</i>	<i>t</i>	<i>t+4</i>
In % van het Belgische bbp				
Gezamenlijke overheid, waarvan:	-0,06	-0,05	-0,06	-0,04
. Federale overheid en sociale zekerheid	0,04	0,05	0,05	0,08
. Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-0,09	-0,10	0,00	0,00
. Vlaamse Gemeenschap	0,00	0,00	0,00	0,00
. Waals Gewest	0,00	0,00	-0,12	-0,12
In miljoen euro				
Gezamenlijke overheid	-258	-252	-286	-208
<i>p.m. Impact ex ante (België)</i>	-428	-488	-538	-621
<i>p.m. Terugverdieneffect (België) (*)</i>	40%	48%	47%	67%

(*) Zie voetnoot 24.

Omgekeerd ontvangen de gewesten die de maatregel nemen nauwelijks extra ontvangsten: hun primair saldo verslechtert dan ook met een bedrag dat bijna gelijk is aan het geïnjecteerde begrotingsbedrag. Rekening houdend met de stijging van hun rentelasten, is het ex post effect op hun begrotingsaldo uiteindelijk iets groter dan het ex ante effect.

Het terugverdieneffect op nationaal niveau is relatief hoog in de twee monoregionale varianten. De verhoging van de loonsubsidie in Wallonië creëert meer banen en genereert dus meer terugverdieneffecten voor de Belgische federale overheidsfinanciën dan de Brusselse monoregionale variant.

³⁷ De daling van de Brusselse particuliere consumptie in de Waalse monoregionale variant wordt bijvoorbeeld verklaard door een lagere indexering van de Brusselse lonen in vergelijking met de basissimulatie. De daling van de productieprijzen in Wallonië komt immers in mindere mate tot uiting in het nationale indexcijfer van de consumptieprijzen (-0,08 % in *t+4*), en dus in de loonindexering in de drie gewesten.

b. Vlaamse regionale variant

De macro-economische resultaten van de Vlaamse variant van de doelgroepvermindering voor oudere werknemers zijn opgenomen in de bijlage, tabel 27. De verlaging van de arbeidskosten in Vlaanderen leidt op middellange termijn tot een toename van de werkgelegenheid in dit gewest met 0,5 % ten opzichte van het niveau in de basissimulatie. Die stijging is bijna volledig toe te schrijven aan de toename van de werkgelegenheid voor oudere werknemers, terwijl de impact op de werkgelegenheid voor de min-55-jarigen relatief verwaarloosbaar is.

De daling van de arbeidskosten in Vlaanderen leidt op middellange termijn tot een daling van de bbp-deflator en van de consumentenprijzen met 0,24 % ten opzichte van de basissimulatie. Gezien het gewicht van dit gewest in de Belgische economie heeft deze daling een aanzienlijk effect op de nationale gezondheidsindex (-0,16 % in het jaar t+4), die wordt gebruikt voor de berekening van de loonindexering. De uurloonkosten dalen in de andere twee gewesten dus in dezelfde mate als de gezondheidsindex³⁸ op middellange termijn. Gezien de (relatief geringe) invloed van de Vlaamse maatregel op de inflatie in Wallonië en Brussel, volgt hieruit dat de reële lonen in deze twee gewesten dalen, wat dan weer een lichte daling van de reële consumptie van de gezinnen veroorzaakt. De toename van de uitvoer van deze twee gewesten naar Vlaanderen zorgt echter voor een stijging van het bbp en de werkgelegenheid op middellange termijn.

Zoals in de bovenstaande Brusselse en Waalse varianten is het ex post effect van de maatregel op het begrotingssaldo van de gefedereerde entiteit die de schok initieert, in dit geval het Vlaams Gewest, bijna identiek aan het ex ante effect. Bijgevolg is de verslechtering van het begrotingssaldo van deze entiteit (ten opzichte van het Belgische bbp) in procentpunt gelijk aan het aandeel van Vlaanderen in de Belgische economie gedeeld door 2 (zie voetnoot 23), of 0,29 procentpunt tot 0,30 procentpunt over de gehele simulatieperiode. Ook hier laat de federale overheid een verbetering van het begrotingssaldo in verhouding tot het bbp optekenen (+0,15 procentpunt). Voor de gezamenlijke Belgische overheid bedraagt het terugverdieneffect van de Vlaamse doelgroepvermindering 53 % op middellange termijn, waarmee het ongeveer in het midden ligt van het terugverdieneffecten van respectievelijk de Waalse en de Brusselse variant van loonsubsidieverhoging.

Tabel 12 Verhoging van de loonsubsidies - Vlaamse variant: vorderingensaldi
Verschillen ten opzichte van de basissimulatie

	t	t+4
<i>In % van het Belgische bbp</i>		
Gezamenlijke overheid (België) waarvan:	-0,19	-0,14
- Federale overheid en sociale zekerheid	0,10	0,15
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest	0,00	0,00
- Vlaams Gewest	-0,29	-0,30
- Waals Gewest	0,00	0,00
<i>Miljoen euro</i>		
Gezamenlijke overheid (België)	-873	-738
<i>p.m. Impact ex ante (België)</i>	-1368	-1573
<i>p.m. Terugverdieneffect (België) (*)</i>	36%	53%

(*) Zie voetnoot 24.

³⁸ Wij herinneren eraan dat wij uitgaan van exogene bruto-uurlonen vóór indexering.

4. Federale beleidsvariant en stijging van de wereldvraag

4.1. Een verlaging van de werknemersbijdragen

4.1.1. Modaliteiten en mechanismen

De werknemersbijdragen ten laste van werknemers in de marktsector worden, van jaar t tot jaar $t+4$, verlaagd met een bedrag dat ex ante overeenkomt met 0,5 % van het Belgische bbp. De bijdragen dalen in elk gewest met ongeveer 11 % ten opzichte van de basissimulatie. Aangezien het hier om een federale bevoegdheid gaat (sociale zekerheid) simuleren we hier enkel de multiregionale variant.

De mechanismen zijn die van een schok op het beschikbaar inkomen en zijn derhalve vergelijkbaar met die welke zijn beschreven voor de maatregel ter verlaging van de personenbelasting. De macro-economische effecten zijn hier echter iets zwakker dan in die laatste variant omdat de verlaging van de werknemersbijdragen leidt tot een stijging van de belastbare basis van de personenbelasting: een deel van de stijging van het gezinsinkomen vloeit terug naar de overheid in de vorm van door de gezinnen betaalde directe belastingen.³⁹

4.1.2. Resultaten

De resultaten van de gesimuleerde nationale variant zijn te vinden in tabel 13.

De verlaging van de werknemersbijdragen leidt in elk gewest op middellange termijn tot een stijging van het reëel beschikbaar gezinsinkomen met ongeveer 0,63 % ten opzichte van het niveau in de basis-simulatie (het effect wordt in het eerste jaar praktisch verworven). Het effect op de particuliere consumptie is dan ook vrij homogeen tussen de gewesten: van +0,49 % in Vlaanderen tot +0,59 % in Brussel.⁴⁰ Hetzelfde geldt voor de impact op de investeringen in woongebouwen (+0,36 % tot 0,48 % afhankelijk van het gewest).

De stijging van de binnenlandse vraag heeft een opwaarts effect op de internationale en interregionale invoer, en bijgevolg ook op de interregionale uitvoer. Aangezien de prijsveranderingen opnieuw zeer beperkt zijn, blijft de internationale uitvoer in volume ongewijzigd ten opzichte van het referentiescenario. Daardoor verslechtert de internationale handelsbalans in verhouding tot het bbp van elk gewest op middellange termijn, van 0,15 procentpunt in Brussel tot 0,21 procentpunt in Vlaanderen.

In totaal varieert het effect op het bbp van 0,10 % in Vlaanderen tot 0,14 % in Wallonië op middellange termijn. De budgettaire multiplier voor België (0,22) is derhalve logischerwijze gezien lager dan die van de varianten 'personenbelasting' en 'kinderbijslag' (0,35). De werkgelegenheid neemt op vrij homogene wijze toe, van 0,06 % in het Brussels Gewest tot 0,08 % in Wallonië in het jaar $t+4$.

³⁹ Terloops zij opgemerkt dat de toename van het beschikbaar inkomen als gevolg van de verlaging van de werknemersbijdragen aanvankelijk alleen betrekking heeft op de werknemers in de marktsector, terwijl de verlaging van de regionale opcentiemen op de personenbelasting betrekking heeft op de gehele bevolking. Ons macro-economisch model houdt echter alleen rekening met een gemiddelde macro-economische spaarneiging en niet met de verschillende specifieke spaarquotes voor werkenden, uitkeringsgerechtigden, enz.

⁴⁰ Opnieuw blijkt bij vergelijking van de effecten op het inkomen en consumptie dat de spaarneiging in Vlaanderen groter is dan in de andere twee gewesten.

Tabel 13 Verlaging van de werknemersbijdragen - Multiregionale variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,42	0,59	0,30	0,49	0,33	0,56	0,32	0,52
Overheidsconsumptie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Investerings	0,08	0,09	0,14	0,16	0,20	0,26	0,15	0,17
. Bedrijven	0,07	0,09	0,04	0,10	0,15	0,23	0,07	0,12
. Overheid	0,00	0,00	-0,01	-0,01	-0,01	0,00	-0,01	-0,01
. Woningen	0,48	0,36	0,45	0,41	0,45	0,48	0,45	0,43
Totale binnenlandse vraag	0,24	0,32	0,19	0,29	0,21	0,35	0,20	0,31
Totale uitvoer, waarvan	0,09	0,11	0,04	0,04	0,04	0,04		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,14	0,19	0,19	0,23	0,09	0,10		
Totale invoer, waarvan	0,15	0,21	0,14	0,19	0,17	0,27		
. Internationale invoer	0,11	0,21	0,15	0,21	0,17	0,29	0,15	0,23
. Interregionale invoer	0,19	0,20	0,09	0,13	0,18	0,25		
Bbp	0,10	0,12	0,07	0,10	0,09	0,14	0,08	0,11
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>							0,16	0,22
Deflator van de particuliere consumptie	0,00	0,03	0,00	0,02	0,00	0,01	0,00	0,02
Bbp-deflator	0,01	0,04	0,00	0,03	0,00	0,01	0,00	0,02
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							0,00	0,02
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,17	0,44	0,61	1,92	0,50	1,06	1,27	3,42
Binnenlandse werkgelegenheid	0,02	0,06	0,02	0,07	0,04	0,08	0,03	0,07
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,08	0,05	0,04	0,01	0,05	0,02	0,05	0,02
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,00	0,02	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,07	-0,02	-0,03	0,01	-0,03	0,01	-0,04	0,01
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,64	0,66	0,61	0,63	0,59	0,62	0,60	0,63
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,10	0,11	0,06	0,08	0,08	0,10	0,07	0,09
. Verwerkende nijverheid	0,04	0,05	-0,01	-0,02	0,02	0,02	0,00	-0,01
. Bouw	0,17	0,18	0,14	0,14	0,17	0,19	0,15	0,15
. Marktdiensten	0,11	0,13	0,08	0,11	0,11	0,14	0,09	0,12
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,02	0,06	0,02	0,07	0,04	0,08	0,03	0,07
. Verwerkende nijverheid	0,02	0,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Bouw	0,04	0,10	0,04	0,10	0,11	0,18	0,06	0,12
. Marktdiensten	0,03	0,08	0,03	0,09	0,05	0,11	0,04	0,09
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,07	-0,15	-0,14	-0,21	-0,09	-0,17	-0,12	-0,19
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	-0,01	0,03	0,02	0,03	-0,06	-0,10		

(*) Zie voetnoot 5.

Wat de overheidsfinanciën betreft, bedraagt het terugverdieneffect op middellange termijn 43 % van de ex ante schok voor de gezamenlijke overheid (zie tabel 14). Het is hoger dan in de variant 'personenbelasting' of 'kinderbijslag', als gevolg van de toename van de belastbare basis van de personenbelasting (zie paragraaf 4.1.1). Om die reden is het effect op de overheidsfinanciën van het Vlaams en het Waals Gewest zeer licht positief.

Ook in deze variant gaat het grootste deel van de terugverdieneffecten naar de federale overheid, maar deze volstaan niet om de rechtstreekse ex ante daling van de ontvangsten uit de sociale bijdragen te compenseren; vandaar de verslechtering van haar vorderingensaldo in verhouding tot het bbp (-0,33 procentpunt in het jaar t+4).

Tabel 14 Verlaging van de werknemersbijdragen - Multiregionale variant: vorderingensaldi
Verschillen ten opzichte van de basissimulatie

	t	t+4
In % van het Belgische bbp		
Gezamenlijke overheid, waarvan:	-0,29	-0,28
. Federale overheid en sociale zekerheid	-0,30	-0,33
. Brussels Hoofdstedelijk Gewest	0,00	0,00
. Vlaamse Gemeenschap	0,00	0,03
. Waals Gewest	0,00	0,01
In miljoen euro		
Gezamenlijke overheid	-1379	-1517
<i>p.m. Impact ex ante (België)</i>	-2334	-2682
<i>p.m. Terugverdieneffect (België) (*)</i>	41%	43%

(*) Zie voetnoot 24.

4.2. Stijging van de mondiale vraag

In deze afdeling worden de modaliteiten en resultaten van een schok op de mondiale vraag besproken. Door de openheid van de Belgische economie is de ontwikkeling van de potentiële internationale uitvoermarkten een belangrijke determinant van de economische groei.

4.2.1. Modaliteiten en mechanismen

In deze vraagschok ligt het niveau van de indicator van de potentiële internationale uitvoermarkten van elk gewest⁴¹ gedurende de volledige simulatieperiode 1 % hoger dan in de basissimulatie. Dit is een louter technische variant, waarbij de andere internationale exogene variabelen (zoals de indicatoren van de wereldprijzen) ongewijzigd blijven.

De stijging van de buitenlandse vraag stimuleert de economische activiteit en de werkgelegenheid in elk gewest en verbetert ook de internationale handelsbalans van elk gewest.

4.2.2. Resultaten

De stijging van de mondiale vraag heeft een directe impact op de internationale uitvoer van elk gewest in het eerste jaar, gaande van ongeveer 0,4 % in het Brussels Gewest tot 0,9 % en 1,0 % respectievelijk in Vlaanderen en Wallonië (zie tabel 15). Dit effect is vrijwel permanent in Vlaanderen en Wallonië en neemt in de loop van de tijd toe in het Brussels Gewest om uiteindelijk ook 0,9 % te bereiken op middellange termijn.

De binnenlandse vraag en de werkgelegenheid worden vanaf het eerste jaar gestimuleerd. De stijging van het reëel beschikbaar gezinsinkomen versterkt de particuliere consumptie en de investeringen in woongebouwen, waarbij de resultaten in de drie gewesten betrekkelijk weinig uiteenlopen. De groei van de binnenlandse en buitenlandse vraag versnelt de bedrijfsinvesteringen in elk gewest. De impact op de bedrijfsinvesteringen in Brussel (+0,13 %) is in het eerste jaar echter iets zwakker, waardoor de stijging van de binnenlandse vraag in Brussel op korte termijn lijkt te worden afgezwakt. Op middellange termijn is de impact op de Brusselse binnenlandse vraag echter vergelijkbaar met die in de twee

⁴¹ Zie Baudewyns et Lutgen (2022), afdeling 3.7.

andere gewesten. De binnenlandse vraag ligt in het jaar t+4, naar gelang van het gewest, 0,12 % tot 0,15 % hoger dan in de basissimulatie.

Tabel 15 Verhoging van de mondiale vraag - Multiregionale variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,07	0,14	0,05	0,09	0,06	0,13	0,06	0,11
Overheidsconsumptie	-0,01	0,00	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Investerings	0,09	0,20	0,18	0,30	0,23	0,46	0,18	0,32
. Bedrijven	0,13	0,27	0,24	0,40	0,37	0,69	0,25	0,44
. Overheid	-0,01	-0,02	-0,02	-0,04	-0,02	-0,02	-0,02	-0,03
. Woningen	0,07	0,11	0,07	0,12	0,06	0,15	0,07	0,13
Totale binnenlandse vraag	0,06	0,13	0,07	0,12	0,07	0,15	0,07	0,13
Totale uitvoer, waarvan	0,30	0,55	0,77	0,75	0,63	0,71		
. Internationale uitvoer	0,38	0,90	0,91	0,85	1,01	1,00	0,85	0,88
. Interregionale uitvoer	0,25	0,30	0,26	0,38	0,12	0,27		
Totale invoer, waarvan	0,26	0,54	0,65	0,64	0,37	0,48		
. Internationale invoer	0,20	0,59	0,81	0,76	0,54	0,66	0,67	0,72
. Interregionale invoer	0,34	0,48	0,17	0,25	0,22	0,31		
Bbp	0,22	0,32	0,21	0,27	0,24	0,30	0,22	0,28
Deflator van de particuliere consumptie	0,01	0,10	0,01	0,10	0,01	0,05	0,01	0,09
Bbp-deflator	0,01	0,13	0,02	0,10	-0,01	0,01	0,01	0,09
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							0,01	0,09
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,36	1,26	1,95	4,84	1,03	2,05	3,35	8,15
Binnenlandse werkgelegenheid	0,05	0,18	0,07	0,16	0,08	0,16	0,07	0,16
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,19	0,16	0,16	0,11	0,19	0,18	0,17	0,13
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,01	0,10	0,01	0,09	0,01	0,08	0,01	0,09
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,16	-0,02	-0,13	0,01	-0,16	-0,06	-0,14	-0,01
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,09	0,14	0,09	0,12	0,08	0,14	0,09	0,13
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,22	0,35	0,22	0,27	0,25	0,31	0,23	0,30
. Verwerkende nijverheid	0,19	0,33	0,37	0,36	0,56	0,57	0,41	0,41
. Bouw	0,18	0,38	0,15	0,30	0,16	0,29	0,15	0,30
. Marktdiensten	0,26	0,40	0,22	0,29	0,25	0,34	0,24	0,32
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,05	0,18	0,07	0,16	0,08	0,16	0,07	0,16
. Verwerkende nijverheid	0,09	0,16	0,11	0,16	0,07	0,07	0,10	0,14
. Bouw	0,04	0,19	0,05	0,19	0,10	0,24	0,06	0,20
. Marktdiensten	0,07	0,24	0,08	0,20	0,11	0,21	0,09	0,21
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	0,11	0,21	0,12	0,10	0,24	0,19	0,15	0,14
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	-0,03	-0,09	0,03	0,04	-0,05	-0,07		

(*) Zie voetnoot 5.

De stijging van de binnenlandse vraag, gecombineerd met die van de buitenlandse vraag, vergt in elk gewest een aanzienlijke toename van de internationale invoer (van 0,59 % in Brussel tot 0,76 % in Vlaanderen in het jaar t+4) en van de interregionale invoer (+0,25 % tot +0,48 % in het jaar t+4), zodat de toename van het bbp van elk gewest op middellange termijn beperkt blijft tot ongeveer 0,3 %. De werkgelegenheid neemt in elk gewest met ongeveer 0,16 % toe (d.w.z. ongeveer 8 100 extra banen, op nationaal niveau).

De internationale handelsbalans van de drie gewesten verbetert dankzij het volume-effect, terwijl de in- en uitvoerprijzen nauwelijks beïnvloed worden. Ook de interregionale handelsbalans (in verhouding tot het bbp) van Vlaanderen verbetert, ten koste van de interregionale saldi van Brussel en Wallonië.

De Vlaamse en Waalse verwerkende nijverheid zijn de eerste begunstigde van de schok op de externe vraag: hun toegevoegde waarde in volume neemt in variant duidelijk sneller toe dan die van de marktdiensten (tabel 15). Op middellange termijn profiteren alle bedrijfstakken in de drie gewesten van de schok op de mondiale vraag.

5. Bibliografie

- Avonds, L., Hertveldt, B. en Van den Cruyce, B. (2021), *Opmaak van de interregionale input-outputtabel voor het jaar 2015: databronnen en methodologie*, Working Paper 7-21, Federaal Planbureau, Juni.
- Bassilière, D., Baudewyns, D., Bossier, F., Bracke, I., Lebrun, I., Stockman, P. en Willemé, P. (2013), *A new version of the HERMES model - HERMES III*, Working Paper 13-13, Federaal Planbureau, November.
- Bassilière, D., Dobbelaere, L. en Vanhorebeek, F. (2018), *De werking van het HERMES-model - Een beschrijving aan de hand van varianten*, Working Paper 10-18, Federaal Planbureau, September.
- Baudewyns, D. et Lutgen, V. (2022), *Het bottom-up HERMREG-model – Een multiregionaal model voor de Belgische economie*, Working Paper 1-22, Federaal Planbureau, Januari.
- Federaal Planbureau, Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique en Statistiek Vlaanderen (2020), *Regionale economische vooruitzichten 2020-2025*, Juli.
- Federaal Planbureau, Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique en Statistiek Vlaanderen (2021), *Regionale economische vooruitzichten 2021-2026*, Juli.
- Instituut voor de Nationale Rekeningen (2019), *Nationale rekeningen – Gedetailleerde jaarrekeningen*, Oktober.
- Instituut voor de Nationale Rekeningen (2020), *Regionale Rekeningen 2018*, Juli.
- Lemelin, A. (2008), *Modèles économiques régionaux : un survol de la littérature*, Cahier technique et méthodologique, Institut de la statistique du Québec, Mei.

6. Bijlage 1

Tabel 16 Verhoging van de overheidsinvesteringen - Brusselse variant: voornaamste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	<i>t</i>	<i>t+4</i>	<i>t</i>	<i>t+4</i>	<i>t</i>	<i>t+4</i>	<i>t</i>	<i>t+4</i>
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,02	0,03	0,01	0,02	0,01	0,02	0,01	0,02
Overheidsconsumptie	0,00	0,86	0,00	0,03	0,00	0,03	0,00	0,12
Investeringen	2,90	2,86	0,02	0,03	0,05	0,06	0,44	0,44
. Bedrijven	0,16	0,19	0,03	0,05	0,08	0,08	0,06	0,08
. Overheid	12,42	13,25	-0,01	-0,02	-0,01	-0,01	3,15	3,24
. Woningen	0,03	0,03	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02
Totale binnenlandse vraag	0,84	1,07	0,01	0,02	0,02	0,03	0,10	0,14
Totale uitvoer, waarvan	0,03	0,03	0,06	0,05	0,09	0,09		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,04	0,05	0,27	0,27	0,21	0,22		
Totale invoer, waarvan	0,35	0,38	0,04	0,04	0,05	0,05		
. Internationale invoer	0,17	0,25	0,04	0,04	0,04	0,05	0,06	0,07
. Interregionale invoer	0,56	0,55	0,04	0,04	0,05	0,05		
Bbp	0,12	0,21	0,04	0,04	0,05	0,06	0,05	0,07
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>	<i>0,24</i>	<i>0,42</i>					<i>0,59</i>	<i>0,81</i>
Deflator van de particuliere consumptie	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01
Bbp-deflator	0,05	0,06	0,00	0,02	0,00	0,01	0,01	0,02
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							<i>0,00</i>	<i>0,01</i>
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,23	0,39	0,38	0,73	0,27	0,42	0,88	1,54
Binnenlandse werkgelegenheid	0,03	0,05	0,01	0,02	0,02	0,03	0,02	0,03
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,07	0,00	0,02	0,00	0,03	0,01	0,03	0,01
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,07	0,00	-0,02	0,01	-0,02	0,01	-0,03	0,01
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,10	0,14	0,04	0,04	0,05	0,06	0,05	0,06
. Verwerkende nijverheid	0,09	0,03	0,02	0,02	0,05	0,04	0,03	0,02
. Bouw	1,06	0,99	0,14	0,13	0,19	0,19	0,22	0,22
. Marktdiensten	0,08	0,05	0,03	0,03	0,04	0,04	0,05	0,04
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,03	0,05	0,01	0,02	0,02	0,03	0,02	0,03
. Verwerkende nijverheid	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01
. Bouw	0,23	0,52	0,04	0,12	0,12	0,19	0,08	0,17
. Marktdiensten	0,04	0,05	0,01	0,03	0,02	0,03	0,02	0,03
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,11	-0,17	-0,03	-0,04	-0,02	-0,03	-0,04	-0,06
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	-0,32	-0,34	0,06	0,06	0,06	0,06		

(*) Zie voetnoot 5.

Tabel 17 Verhoging van de overheidsinvesteringen - Vlaamse variant: voornaamste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,04	0,05	0,04	0,07	0,03	0,03	0,03	0,06
Overheidsconsumptie	0,00	-0,01	-0,01	0,68	0,00	-0,01	0,00	0,39
Investeringen	0,07	0,09	2,14	2,16	0,06	0,08	1,36	1,38
. Bedrijven	0,10	0,12	0,14	0,23	0,09	0,12	0,12	0,19
. Overheid	-0,02	-0,04	21,44	21,31	-0,02	-0,03	10,09	10,45
. Woningen	0,03	0,04	0,06	0,08	0,02	0,04	0,05	0,07
Totale binnenlandse vraag	0,04	0,05	0,54	0,75	0,02	0,03	0,33	0,46
Totale uitvoer, waarvan	0,12	0,17	0,02	0,02	0,10	0,15		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	-0,01	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,20	0,30	0,10	0,11	0,24	0,39		
Totale invoer, waarvan	0,10	0,13	0,29	0,35	0,06	0,08		
. Internationale invoer	0,06	0,11	0,29	0,31	0,05	0,09	0,21	0,24
. Interregionale invoer	0,15	0,16	0,29	0,46	0,06	0,07		
Bbp	0,10	0,15	0,22	0,33	0,06	0,09	0,16	0,24
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>			0,43	0,67			0,54	0,84
Deflator van de particuliere consumptie	0,00	0,05	0,00	0,03	0,00	0,04	0,00	0,03
Bbp-deflator	0,01	0,06	0,01	0,05	0,01	0,04	0,01	0,05
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							0,00	0,04
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,19	0,46	1,68	3,47	0,34	0,68	2,21	4,61
Binnenlandse werkgelegenheid	0,03	0,06	0,06	0,12	0,03	0,05	0,05	0,09
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,08	0,03	0,12	0,05	0,03	0,00	0,09	0,04
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,00	0,04	0,00	0,03	0,00	0,03	0,00	0,03
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,07	0,01	-0,10	-0,01	-0,02	0,04	-0,08	0,00
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,05	0,06	0,07	0,09	0,03	0,03	0,06	0,07
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,10	0,16	0,18	0,27	0,06	0,10	0,14	0,21
. Verwerkende nijverheid	0,07	0,08	0,08	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07
. Bouw	0,54	0,55	0,93	0,92	0,16	0,17	0,72	0,72
. Marktdiensten	0,10	0,10	0,15	0,15	0,06	0,06	0,12	0,12
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,03	0,06	0,06	0,12	0,03	0,05	0,05	0,09
. Verwerkende nijverheid	0,02	0,03	0,04	0,04	0,01	0,02	0,03	0,03
. Bouw	0,13	0,34	0,26	0,60	0,12	0,26	0,21	0,48
. Marktdiensten	0,03	0,08	0,06	0,12	0,03	0,05	0,05	0,09
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,03	-0,07	-0,27	-0,31	-0,03	-0,05	-0,17	-0,20
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	0,07	0,13	-0,05	-0,09	0,08	0,13		

(*) Zie voetnoot 5.

Tabel 18 Verhoging van de overheidsinvesteringen - Waalse variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,02	0,03	0,01	0,02	0,03	0,06	0,02	0,03
Overheidsconsumptie	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,47	0,00	0,15
Investeringen	0,05	0,05	0,02	0,04	2,35	2,32	0,57	0,57
. Bedrijven	0,07	0,08	0,03	0,05	0,35	0,34	0,10	0,12
. Overheid	-0,01	-0,02	-0,01	-0,03	14,49	15,74	3,97	4,12
. Woningen	0,02	0,03	0,02	0,02	0,04	0,07	0,03	0,04
Totale binnenlandse vraag	0,03	0,03	0,01	0,02	0,43	0,59	0,14	0,19
Totale uitvoer, waarvan	0,09	0,11	0,06	0,06	0,02	0,02		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,15	0,18	0,28	0,31	0,06	0,05		
Totale invoer, waarvan	0,07	0,08	0,04	0,04	0,29	0,36		
. Internationale invoer	0,04	0,07	0,04	0,04	0,20	0,27	0,07	0,09
. Interregionale invoer	0,11	0,10	0,04	0,04	0,37	0,45		
Bbp	0,07	0,09	0,04	0,04	0,21	0,31	0,08	0,11
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>					<i>0,43</i>	<i>0,61</i>	<i>0,73</i>	<i>0,95</i>
Deflator van de particuliere consumptie	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	0,01	0,00	0,02
Bbp-deflator	0,00	0,03	0,01	0,03	0,02	0,02	0,01	0,03
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							<i>0,00</i>	<i>0,02</i>
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,15	0,29	0,42	0,89	1,17	1,51	1,73	2,69
Binnenlandse werkgelegenheid	0,02	0,04	0,01	0,03	0,09	0,11	0,04	0,05
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,05	0,02	0,02	0,00	0,11	0,05	0,04	0,01
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,00	0,02	0,00	0,02	-0,01	0,00	-0,01	0,01
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,05	0,01	-0,02	0,02	-0,09	-0,02	-0,04	0,01
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,03	0,03	0,02	0,02	0,06	0,06	0,03	0,04
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,07	0,10	0,04	0,04	0,19	0,24	0,08	0,10
. Verwerkende nijverheid	0,08	0,08	0,03	0,03	0,10	0,08	0,05	0,04
. Bouw	0,35	0,33	0,10	0,09	0,95	0,92	0,32	0,30
. Marktdiensten	0,07	0,06	0,04	0,03	0,20	0,17	0,08	0,07
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,02	0,04	0,01	0,03	0,09	0,11	0,04	0,05
. Verwerkende nijverheid	0,02	0,03	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,02
. Bouw	0,08	0,19	0,04	0,13	0,56	0,81	0,20	0,34
. Marktdiensten	0,03	0,05	0,02	0,03	0,09	0,10	0,04	0,05
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,02	-0,05	-0,04	-0,05	-0,11	-0,16	-0,05	-0,07
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	0,05	0,08	0,06	0,07	-0,16	-0,19		

(*) Zie voetnoot 5.

Tabel 19 Verhoging van de personenbelasting - Brusselse variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,50	0,71	0,00	0,00	0,00	0,00	0,05	0,08
Overheidsconsumptie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Investerings	0,06	0,05	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
. Bedrijven	0,02	0,03	0,01	0,01	0,02	0,02	0,01	0,02
. Overheid	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Woningen	0,58	0,42	0,00	0,00	0,00	0,01	0,03	0,02
Totale binnenlandse vraag	0,27	0,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,04
Totale uitvoer, waarvan	0,01	0,00	0,01	0,01	0,02	0,02		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,01	0,01	0,06	0,06	0,05	0,04		
Totale invoer, waarvan	0,11	0,15	0,01	0,01	0,01	0,01		
. Internationale invoer	0,09	0,16	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,03
. Interregionale invoer	0,13	0,12	0,01	0,01	0,01	0,01		
Bbp	0,04	0,04	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>	<i>0,17</i>	<i>0,19</i>					<i>0,35</i>	<i>0,35</i>
Deflator van de particuliere consumptie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bbp-deflator	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,08	0,19	0,08	0,16	0,05	0,09	0,21	0,43
Binnenlandse werkgelegenheid	0,01	0,03	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,02	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,77	0,80	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	0,08
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,03	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
. Verwerkende nijverheid	0,02	0,01	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00
. Bouw	0,05	0,04	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
. Marktdiensten	0,04	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,01	0,03	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01
. Verwerkende nijverheid	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Bouw	0,01	0,02	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
. Marktdiensten	0,02	0,04	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,06	-0,11	-0,01	-0,01	0,00	-0,01	-0,02	-0,03
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	-0,07	-0,07	0,01	0,01	0,01	0,01		

(*) Zie voetnoot 5.

Tabel 20 Verlaging van de personenbelasting - Vlaamse variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,02	0,02	0,48	0,78	0,01	0,01	0,29	0,47
Overheidsconsumptie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Investerings	0,03	0,04	0,21	0,22	0,01	0,02	0,14	0,14
. Bedrijven	0,05	0,05	0,05	0,10	0,02	0,03	0,04	0,08
. Overheid	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
. Woningen	0,01	0,02	0,73	0,65	0,01	0,01	0,50	0,45
Totale binnenlandse vraag	0,02	0,02	0,30	0,46	0,01	0,01	0,18	0,28
Totale uitvoer, waarvan	0,07	0,08	0,01	0,00	0,02	0,02		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,11	0,15	0,04	0,03	0,05	0,06		
Totale invoer, waarvan	0,05	0,06	0,19	0,27	0,01	0,01		
. Internationale invoer	0,03	0,06	0,21	0,30	0,01	0,02	0,15	0,22
. Interregionale invoer	0,07	0,07	0,12	0,17	0,01	0,00		
Bbp	0,06	0,07	0,08	0,13	0,01	0,02	0,06	0,09
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>			0,15	0,23			0,20	0,28
Deflator van de particuliere consumptie	0,01	0,03	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00	0,01
Bbp-deflator	0,01	0,04	0,00	0,02	0,00	0,01	0,00	0,02
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							0,00	0,02
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,08	0,23	0,64	2,25	0,10	0,22	0,82	2,70
Binnenlandse werkgelegenheid	0,01	0,03	0,02	0,08	0,01	0,02	0,02	0,05
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,06	0,04	0,05	0,01	0,00	-0,01	0,04	0,01
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,00	0,02	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,05	-0,02	-0,04	0,01	0,00	0,03	-0,03	0,01
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,02	0,02	0,98	1,01	0,01	0,01	0,60	0,63
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,06	0,07	0,07	0,09	0,01	0,01	0,05	0,07
. Verwerkende nijverheid	-0,01	-0,02	-0,03	-0,05	-0,02	-0,04	-0,03	-0,05
. Bouw	0,12	0,12	0,19	0,17	0,03	0,03	0,15	0,14
. Marktdiensten	0,07	0,09	0,09	0,13	0,02	0,02	0,07	0,10
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,01	0,03	0,02	0,08	0,01	0,02	0,02	0,05
. Verwerkende nijverheid	0,00	0,00	-0,01	-0,02	0,00	0,00	-0,01	-0,02
. Bouw	0,03	0,07	0,05	0,11	0,02	0,05	0,04	0,09
. Marktdiensten	0,02	0,04	0,03	0,11	0,01	0,02	0,02	0,08
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,02	-0,05	-0,19	-0,29	0,00	-0,01	-0,12	-0,18
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	0,05	0,08	-0,02	-0,04	0,01	0,02		

(*) Zie voetnoot 5.

Tabel 21 Verlaging van de personenbelasting - Waalse variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,01	0,02	0,01	0,01	0,50	0,87	0,16	0,27
Overheidsconsumptie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Investerings	0,03	0,04	0,01	0,03	0,29	0,37	0,08	0,11
. Bedrijven	0,04	0,06	0,02	0,04	0,18	0,31	0,06	0,10
. Overheid	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
. Woningen	0,01	0,02	0,01	0,02	0,68	0,74	0,20	0,22
Totale binnenlandse vraag	0,01	0,02	0,01	0,01	0,32	0,53	0,10	0,17
Totale uitvoer, waarvan	0,06	0,09	0,04	0,05	0,02	0,02		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,11	0,15	0,18	0,26	0,04	0,05		
Totale invoer, waarvan	0,05	0,08	0,02	0,04	0,24	0,40		
. Internationale invoer	0,03	0,07	0,02	0,04	0,24	0,43	0,06	0,11
. Interregionale invoer	0,08	0,09	0,02	0,03	0,25	0,37		
Bbp	0,05	0,06	0,02	0,03	0,12	0,18	0,05	0,07
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>					<i>0,20</i>	<i>0,31</i>	<i>0,36</i>	<i>0,52</i>
Deflator van de particuliere consumptie	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	-0,01	0,00	0,01
Bbp-deflator	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,01
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							<i>0,00</i>	<i>0,01</i>
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,09	0,24	0,23	0,67	0,61	1,34	0,93	2,24
Binnenlandse werkgelegenheid	0,01	0,03	0,01	0,02	0,05	0,10	0,02	0,05
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,04	0,03	0,01	0,00	0,06	0,04	0,03	0,01
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,00	0,01	0,00	0,01	-0,01	-0,01	0,00	0,00
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,04	-0,02	-0,01	0,01	-0,05	-0,03	-0,02	0,00
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,02	0,02	0,01	0,01	0,90	0,96	0,27	0,29
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,05	0,07	0,02	0,03	0,10	0,14	0,05	0,06
. Verwerkende nijverheid	0,05	0,07	0,01	0,02	0,05	0,06	0,02	0,03
. Bouw	0,10	0,12	0,03	0,04	0,22	0,25	0,08	0,09
. Marktdiensten	0,06	0,07	0,03	0,03	0,14	0,19	0,06	0,07
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,01	0,03	0,01	0,02	0,05	0,10	0,02	0,05
. Verwerkende nijverheid	0,02	0,04	0,01	0,02	0,00	0,01	0,01	0,02
. Bouw	0,02	0,07	0,01	0,04	0,13	0,22	0,05	0,10
. Marktdiensten	0,02	0,04	0,01	0,03	0,06	0,14	0,03	0,06
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,02	-0,05	-0,02	-0,04	-0,14	-0,25	-0,05	-0,09
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	0,04	0,07	0,04	0,06	-0,12	-0,18		

(*) Zie voetnoot 5.

Tabel 22 Verhoging van de kinderbijslag - Multiregionale variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,70	0,99	0,39	0,64	0,58	1,00	0,48	0,78
Overheidsconsumptie	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	-0,01	0,00	-0,01
Investerings	0,13	0,14	0,19	0,22	0,36	0,46	0,22	0,26
. Bedrijven	0,11	0,14	0,06	0,14	0,25	0,40	0,11	0,20
. Overheid	-0,01	-0,01	-0,01	-0,02	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
. Woningen	0,80	0,61	0,59	0,54	0,79	0,86	0,66	0,63
Totale binnenlandse vraag	0,39	0,54	0,25	0,38	0,37	0,62	0,30	0,47
Totale uitvoer, waarvan	0,13	0,17	0,07	0,07	0,06	0,06		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,22	0,30	0,32	0,40	0,14	0,16		
Totale invoer, waarvan	0,25	0,34	0,19	0,27	0,30	0,48		
. Internationale invoer	0,19	0,35	0,21	0,29	0,29	0,52	0,22	0,34
. Interregionale invoer	0,32	0,32	0,13	0,18	0,31	0,44		
Bbp	0,15	0,19	0,10	0,14	0,16	0,24	0,13	0,17
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>							0,25	0,35
Deflator van de particuliere consumptie	0,01	0,05	0,00	0,03	0,00	0,01	0,00	0,02
Bbp-deflator	0,01	0,07	0,01	0,04	0,00	0,01	0,01	0,04
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							0,00	0,03
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,27	0,71	0,88	2,75	0,85	1,82	2,00	5,28
Binnenlandse werkgelegenheid	0,04	0,10	0,03	0,09	0,07	0,14	0,04	0,11
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,12	0,07	0,06	0,01	0,08	0,04	0,07	0,02
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	0,01	0,00	0,02
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,11	-0,03	-0,05	0,02	-0,06	0,00	-0,06	0,01
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	1,07	1,11	0,79	0,82	1,05	1,11	0,89	0,93
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,15	0,18	0,09	0,11	0,14	0,18	0,11	0,14
. Verwerkende nijverheid	0,07	0,09	0,00	-0,02	0,05	0,04	0,01	0,00
. Bouw	0,27	0,28	0,20	0,20	0,30	0,33	0,23	0,23
. Marktdiensten	0,18	0,20	0,12	0,15	0,19	0,25	0,14	0,18
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,04	0,10	0,03	0,09	0,07	0,14	0,04	0,11
. Verwerkende nijverheid	0,03	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
. Bouw	0,06	0,16	0,06	0,15	0,18	0,30	0,10	0,19
. Marktdiensten	0,05	0,13	0,04	0,13	0,09	0,19	0,06	0,14
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,12	-0,24	-0,19	-0,28	-0,17	-0,31	-0,17	-0,28
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	-0,02	0,04	0,05	0,05	-0,11	-0,18		

(*) Zie voetnoot 5.

Tabel 23 Verhoging van de kinderbijslag - Brusselse variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,67	0,94	0,00	0,00	0,00	0,01	0,07	0,10
Overheidsconsumptie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Investerings	0,07	0,06	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02
. Bedrijven	0,03	0,03	0,01	0,01	0,02	0,03	0,01	0,02
. Overheid	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Woningen	0,78	0,57	0,00	0,01	0,00	0,01	0,04	0,03
Totale binnenlandse vraag	0,36	0,49	0,00	0,01	0,00	0,01	0,04	0,06
Totale uitvoer, waarvan	0,01	0,01	0,02	0,02	0,03	0,02		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,01	0,01	0,09	0,08	0,06	0,05		
Totale invoer, waarvan	0,15	0,20	0,01	0,01	0,01	0,01		
. Internationale invoer	0,13	0,22	0,01	0,01	0,01	0,01	0,03	0,04
. Interregionale invoer	0,17	0,17	0,01	0,01	0,02	0,01		
Bbp	0,05	0,06	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>	<i>0,16</i>	<i>0,18</i>					<i>0,32</i>	<i>0,33</i>
Deflator van de particuliere consumptie	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01
Bbp-deflator	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							<i>0,00</i>	<i>0,01</i>
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,10	0,26	0,11	0,21	0,07	0,12	0,28	0,58
Binnenlandse werkgelegenheid	0,01	0,04	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,03	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,03	0,00	-0,01	0,00	-0,01	0,00	-0,01	0,00
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	1,04	1,07	0,01	0,01	0,01	0,01	0,11	0,11
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,04	0,04	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02
. Verwerkende nijverheid	0,02	0,02	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00
. Bouw	0,07	0,05	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02
. Marktdiensten	0,05	0,05	0,01	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,01	0,04	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
. Verwerkende nijverheid	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Bouw	0,01	0,03	0,00	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01
. Marktdiensten	0,02	0,05	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,08	-0,15	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,02	-0,04
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	-0,10	-0,10	0,02	0,02	0,02	0,01		

(*) Zie voetnoot 5.

Tabel 24 Verhoging van de kinderbijslag - Vlaamse variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,01	0,02	0,38	0,62	0,01	0,01	0,23	0,37
Overheidsconsumptie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Investerings	0,03	0,03	0,16	0,17	0,01	0,02	0,11	0,11
. Bedrijven	0,04	0,04	0,04	0,08	0,02	0,02	0,03	0,06
. Overheid	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
. Woningen	0,01	0,01	0,58	0,52	0,01	0,01	0,39	0,35
Totale binnenlandse vraag	0,01	0,02	0,24	0,36	0,01	0,01	0,14	0,22
Totale uitvoer, waarvan	0,05	0,07	0,01	0,00	0,02	0,02		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,09	0,12	0,03	0,03	0,04	0,05		
Totale invoer, waarvan	0,04	0,05	0,15	0,21	0,01	0,01		
. Internationale invoer	0,03	0,05	0,17	0,24	0,01	0,01	0,12	0,17
. Interregionale invoer	0,05	0,05	0,09	0,13	0,01	0,00		
Bbp	0,05	0,06	0,07	0,10	0,01	0,01	0,05	0,07
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>			<i>0,14</i>	<i>0,21</i>			<i>0,19</i>	<i>0,26</i>
Deflator van de particuliere consumptie	0,00	0,02	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00	0,01
Bbp-deflator	0,01	0,03	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,02
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							<i>0,00</i>	<i>0,01</i>
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,06	0,18	0,51	1,78	0,08	0,18	0,65	2,14
Binnenlandse werkgelegenheid	0,01	0,03	0,02	0,06	0,01	0,01	0,01	0,04
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,04	0,03	0,04	0,01	0,00	-0,01	0,03	0,01
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,04	-0,01	-0,03	0,00	0,00	0,03	-0,03	0,01
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,01	0,02	0,77	0,80	0,01	0,01	0,48	0,50
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,05	0,06	0,05	0,07	0,01	0,01	0,04	0,05
. Verwerkende nijverheid	-0,01	-0,01	-0,02	-0,04	-0,01	-0,03	-0,02	-0,04
. Bouw	0,09	0,09	0,15	0,14	0,03	0,03	0,12	0,11
. Marktdiensten	0,06	0,07	0,07	0,10	0,02	0,02	0,06	0,08
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,01	0,03	0,02	0,06	0,01	0,01	0,01	0,04
. Verwerkende nijverheid	0,00	0,00	-0,01	-0,02	0,00	0,00	-0,01	-0,01
. Bouw	0,02	0,06	0,04	0,08	0,02	0,04	0,03	0,07
. Marktdiensten	0,01	0,03	0,03	0,09	0,01	0,02	0,02	0,06
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,02	-0,04	-0,15	-0,23	0,00	-0,01	-0,09	-0,14
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	0,04	0,06	-0,02	-0,03	0,01	0,01		

(*) Zie voetnoot 5.

Tabel 25 Verhoging van de kinderbijslag - Waalse variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,02	0,03	0,01	0,01	0,57	0,99	0,18	0,31
Overheidsconsumptie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Investerings	0,03	0,05	0,02	0,03	0,33	0,43	0,09	0,13
. Bedrijven	0,04	0,06	0,02	0,05	0,21	0,35	0,06	0,11
. Overheid	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,00	0,00	0,00	-0,01
. Woningen	0,02	0,02	0,01	0,02	0,77	0,84	0,22	0,25
Totale binnenlandse vraag	0,02	0,03	0,01	0,02	0,36	0,60	0,11	0,19
Totale uitvoer, waarvan	0,07	0,10	0,04	0,06	0,02	0,02		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,12	0,17	0,20	0,29	0,04	0,05		
Totale invoer, waarvan	0,06	0,09	0,03	0,04	0,28	0,46		
. Internationale invoer	0,04	0,08	0,03	0,04	0,27	0,49	0,07	0,13
. Interregionale invoer	0,09	0,10	0,03	0,03	0,28	0,43		
Bbp	0,06	0,07	0,03	0,03	0,14	0,21	0,06	0,08
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>					<i>0,18</i>	<i>0,29</i>	<i>0,33</i>	<i>0,48</i>
Deflator van de particuliere consumptie	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	-0,01	0,00	0,01
Bbp-deflator	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,02
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							<i>0,00</i>	<i>0,01</i>
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,11	0,27	0,27	0,77	0,69	1,53	1,07	2,57
Binnenlandse werkgelegenheid	0,02	0,04	0,01	0,03	0,05	0,12	0,02	0,05
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,05	0,04	0,02	0,00	0,07	0,04	0,03	0,01
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	0,00	0,01	0,00	0,01	-0,01	-0,01	0,00	0,00
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,04	-0,02	-0,01	0,01	-0,06	-0,03	-0,03	0,00
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,02	0,03	0,02	0,02	1,04	1,10	0,31	0,33
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,06	0,08	0,02	0,03	0,12	0,16	0,05	0,07
. Verwerkende nijverheid	0,05	0,08	0,02	0,02	0,05	0,07	0,03	0,04
. Bouw	0,11	0,14	0,04	0,05	0,25	0,29	0,09	0,11
. Marktdiensten	0,07	0,09	0,03	0,04	0,16	0,22	0,06	0,08
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,02	0,04	0,01	0,03	0,05	0,12	0,02	0,05
. Verwerkende nijverheid	0,02	0,05	0,01	0,02	0,00	0,01	0,01	0,02
. Bouw	0,03	0,08	0,01	0,05	0,15	0,25	0,06	0,11
. Marktdiensten	0,02	0,05	0,01	0,03	0,07	0,16	0,03	0,07
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,02	-0,05	-0,03	-0,04	-0,15	-0,29	-0,06	-0,10
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	0,04	0,08	0,05	0,07	-0,14	-0,21		

(*) Zie voetnoot 5.

Tabel 26 Verhoging van de loonsubsidies - Brusselse variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,15	0,49	0,00	-0,01	0,00	-0,02	0,02	0,04
Overheidsconsumptie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Investerings	0,08	0,08	0,00	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02
. Bedrijven	0,09	0,08	0,00	0,02	0,01	0,03	0,02	0,03
. Overheid	0,02	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01
. Woningen	0,20	0,34	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,01	0,01
Totale binnenlandse vraag	0,10	0,26	0,00	0,00	0,00	-0,01	0,01	0,03
Totale uitvoer, waarvan	0,01	0,02	0,01	0,03	0,02	0,04		
. Internationale uitvoer	0,01	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
. Interregionale uitvoer	0,01	0,01	0,06	0,12	0,05	0,10		
Totale invoer, waarvan	0,05	0,12	0,01	0,01	0,01	0,01		
. Internationale invoer	-0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01
. Interregionale invoer	0,13	0,26	0,01	0,02	0,01	0,02		
Bbp	0,02	0,05	0,01	0,02	0,01	0,02	0,01	0,02
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>	<i>0,05</i>	<i>0,09</i>					<i>0,13</i>	<i>0,24</i>
Deflator van de particuliere consumptie	-0,17	-0,35	0,00	-0,01	0,00	-0,01	-0,02	-0,04
Bbp-deflator	-0,36	-0,37	0,05	0,03	0,07	0,06	-0,02	-0,04
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							<i>-0,02</i>	<i>-0,04</i>
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	2,00	3,18	0,20	0,64	0,11	0,29	2,31	4,11
Binnenlandse werkgelegenheid	0,29	0,44	0,01	0,02	0,01	0,02	0,05	0,08
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	-0,36	-0,54	0,00	-0,01	0,00	-0,01	-0,05	-0,08
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	-1,66	-1,86	-0,02	-0,05	-0,02	-0,05	-0,30	-0,34
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-1,24	-1,21	-0,02	-0,03	-0,02	-0,03	-0,24	-0,23
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,32	0,55	0,00	-0,01	0,00	-0,02	0,03	0,04
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,03	0,04	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,02
. Verwerkende nijverheid	0,04	0,09	0,01	0,02	0,02	0,04	0,01	0,03
. Bouw	0,05	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
. Marktdiensten	0,03	0,06	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,29	0,44	0,01	0,02	0,01	0,02	0,05	0,08
. Verwerkende nijverheid	1,21	1,76	0,01	0,04	0,01	0,03	0,05	0,10
. Bouw	0,74	1,46	0,01	0,04	0,02	0,04	0,07	0,16
. Marktdiensten	0,35	0,52	0,01	0,02	0,01	0,03	0,06	0,10
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	0,03	0,02	-0,01	-0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	-0,18	-0,22	0,07	0,07	0,11	0,12		

(*) Zie voetnoot 5.

Tabel 27 Verhoging van de loonsubsidies - Vlaamse variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	0,01	-0,01	0,04	0,26	0,00	-0,04	0,03	0,14
Overheidsconsumptie	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	0,00	-0,01	0,00
Investerings	0,01	0,02	0,09	0,17	0,02	0,02	0,06	0,11
. Bedrijven	-0,01	0,01	0,09	0,16	0,01	0,03	0,06	0,11
. Overheid	0,07	0,03	0,08	0,04	0,09	0,03	0,08	0,03
. Woningen	0,00	0,01	0,10	0,26	-0,01	-0,02	0,06	0,17
Totale binnenlandse vraag	0,01	0,00	0,04	0,17	0,00	-0,02	0,03	0,10
Totale uitvoer, waarvan	0,04	0,07	0,06	0,06	0,06	0,08		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,06	0,06	0,00	0,00	0,04	0,05
. Interregionale uitvoer	0,07	0,12	0,04	0,04	0,13	0,19		
Totale invoer, waarvan	0,03	0,05	0,05	0,12	0,02	0,02		
. Internationale invoer	0,02	0,03	0,02	0,09	0,01	0,00	0,02	0,07
. Interregionale invoer	0,05	0,06	0,12	0,21	0,03	0,02		
Bbp	0,04	0,06	0,06	0,11	0,03	0,04	0,05	0,08
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>			<i>0,11</i>	<i>0,21</i>			<i>0,16</i>	<i>0,27</i>
Deflator van de particuliere consumptie	-0,01	-0,02	-0,14	-0,24	-0,01	-0,02	-0,09	-0,15
Bbp-deflator	0,05	0,03	-0,22	-0,25	0,06	0,03	-0,10	-0,13
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							<i>-0,09</i>	<i>-0,16</i>
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,13	0,38	8,18	15,80	0,38	0,89	8,70	17,08
Binnenlandse werkgelegenheid	0,02	0,05	0,29	0,54	0,03	0,07	0,18	0,34
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,01	-0,02	-0,29	-0,52	0,00	-0,05	-0,18	-0,34
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	-0,10	-0,16	-1,50	-1,62	-0,10	-0,17	-0,95	-1,06
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,11	-0,13	-1,12	-0,95	-0,08	-0,09	-0,71	-0,62
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	0,01	-0,02	0,18	0,31	-0,01	-0,05	0,10	0,17
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,03	0,05	0,05	0,09	0,03	0,03	0,04	0,07
. Verwerkende nijverheid	0,07	0,08	0,09	0,14	0,08	0,09	0,08	0,13
. Bouw	0,04	0,06	0,06	0,12	0,02	0,02	0,05	0,09
. Marktdiensten	0,04	0,06	0,04	0,10	0,02	0,02	0,04	0,07
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,02	0,05	0,29	0,54	0,03	0,07	0,18	0,34
. Verwerkende nijverheid	0,05	0,13	0,43	0,86	0,04	0,10	0,32	0,63
. Bouw	0,03	0,09	0,60	1,01	0,05	0,13	0,39	0,67
. Marktdiensten	0,03	0,07	0,31	0,57	0,04	0,08	0,20	0,37
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	-0,01	-0,02	0,01	-0,02	0,00	0,00	0,00	-0,02
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	0,07	0,09	-0,09	-0,10	0,14	0,16		

(*) Zie voetnoot 5.

Tabel 28 Verhoging van de loonsubsidies - Waalse variant: belangrijkste macro-economische resultaten
Verschillen in % ten opzichte van de basissimulatie, tenzij anders vermeld

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië		België	
	t	t+4	t	t+4	t	t+4	t	t+4
Bestedingen in volume								
Particuliere consumptie	-0,01	-0,03	-0,01	-0,01	0,07	0,31	0,02	0,08
Overheidsconsumptie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Investerings	0,00	0,02	0,00	0,02	0,13	0,25	0,03	0,07
. Bedrijven	0,00	0,02	0,01	0,02	0,16	0,27	0,04	0,08
. Overheid	0,03	0,01	0,04	0,01	0,04	0,01	0,04	0,01
. Woningen	-0,02	-0,02	-0,01	-0,01	0,13	0,36	0,03	0,09
Totale binnenlandse vraag	-0,01	-0,01	0,00	0,00	0,06	0,21	0,02	0,06
Totale uitvoer, waarvan	0,03	0,05	0,02	0,04	0,03	0,04		
. Internationale uitvoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,04	0,01	0,01
. Interregionale uitvoer	0,05	0,09	0,10	0,18	0,02	0,04		
Totale invoer, waarvan	0,02	0,04	0,01	0,02	0,04	0,16		
. Internationale invoer	0,01	0,02	0,01	0,01	-0,06	0,07	0,00	0,02
. Interregionale invoer	0,03	0,05	0,01	0,02	0,13	0,25		
Bbp	0,02	0,04	0,01	0,02	0,06	0,11	0,02	0,05
<i>p.m. Budgettaire multiplier (*)</i>					<i>0,11</i>	<i>0,22</i>	<i>0,22</i>	<i>0,40</i>
Deflator van de particuliere consumptie	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,18	-0,24	-0,06	-0,08
Bbp-deflator	0,02	0,00	0,01	0,00	-0,27	-0,28	-0,05	-0,06
<i>p.m. gezondheidsindex</i>							<i>-0,06</i>	<i>-0,08</i>
Binnenlandse werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,09	0,23	0,46	1,17	5,96	9,46	6,52	10,86
Binnenlandse werkgelegenheid	0,01	0,03	0,02	0,04	0,47	0,72	0,14	0,22
Productiviteit per hoofd (ondernemingen)	0,01	0,00	-0,01	-0,03	-0,52	-0,77	-0,14	-0,22
Nominale loonkosten per uur (ondernemingen)	-0,07	-0,09	-0,07	-0,09	-1,62	-1,80	-0,43	-0,50
Loonkosten per eenheid product (ondernemingen)	-0,07	-0,07	-0,05	-0,05	-0,93	-0,78	-0,25	-0,22
Reëel beschikbaar gezinsinkomen	-0,02	-0,03	-0,01	-0,02	0,24	0,34	0,06	0,09
Bruto toegevoegde waarde in volume, waarvan	0,02	0,03	0,01	0,02	0,06	0,10	0,02	0,04
. Verwerkende nijverheid	0,05	0,08	0,02	0,03	0,10	0,12	0,04	0,06
. Bouw	0,02	0,05	0,01	0,02	0,06	0,14	0,02	0,05
. Marktdiensten	0,02	0,04	0,01	0,02	0,07	0,13	0,03	0,04
Binnenlandse werkgelegenheid, waarvan	0,01	0,03	0,02	0,04	0,47	0,72	0,14	0,22
. Verwerkende nijverheid	0,04	0,08	0,03	0,07	0,15	0,28	0,06	0,12
. Bouw	0,02	0,06	0,03	0,09	0,77	1,06	0,25	0,37
. Marktdiensten	0,02	0,04	0,02	0,04	0,67	1,01	0,18	0,28
Internationale handelsbalans (% van het bbp)	0,00	-0,01	-0,01	-0,01	0,05	0,00	0,01	-0,01
Interregionale handelsbalans (% van het bbp)	0,04	0,06	0,05	0,06	-0,22	-0,25		

(*) Zie voetnoot 5.